CAG
Centrum Agrarische Geschiedenis

Jaarverslag 2023

www.cagnet.be

Foto cover: Vrouw in een moestuin in Destelbergen, 2009. Collectie Huis van Alijn.

1 Inhoudstafel

1 INHOUDSTAFEL 1

2 VOORWOORD 3

3 ORGANISATIE 4

3.1 INBEDDING CULTUREEL-ERFGOEDDECREET 4
3.2 INTERNE ORGANISATIE EN BESTUURSORGANEN 5
3.3 PERSONEEL 11
3.4 HUISVESTING 12

4 DIENSTVERLENENDE ROL 13

4.1 CAG BRENGT HET AGRARISCH ERFGOED VERDER IN KAART EN ONDERSTEUNT DE ERFGOEDGEMEENSCHAP BIJ HET REGISTREREN, PARTICIPATIEF DOCUMENTEREN EN WAARDEREN (SD 1) 13
4.2 CAG STIMULEERT EN ADVISEERT COLLECTIEBEHEERDERS EN IMMATERIEEL-ERFGOEDGEMEENSCHAPPEN IN HET BEHOUDEN EN BORGEN VAN HUN ERFGOED (SD 2) 17
4.3 CAG VERWERFT VIA ONDERZOEK NIEUWE KENNIS EN EXPERTISE EN WISSELT DEZE UIT MET DE ERFGOEDGEMEENSCHAP (SD 3) 20
4.4 CAG ONTWIKKELT ZICH VIA OVERLEG, SAMENWERKING EN NETWERKING VERDER TOT KNOOPPUNT VAN/VOOR DE ERFGOEDGEMEENSCHAP (SD 4) 24
4.5 CAG PRESENTEERT EN VALORISEERT VIA PUBLIEKSWERKING EN COMMUNICATIE HET AGRARISCH ERFGOED (SD 5) 27
4.6 CAG REALISEERT ALLE RANDVOORWAARDEN OM ALS KWALITEITSVOLLE ORGANISATIE ZIJN MISSIE OP EEN DUURZAME MANIER TE REALISEREN (SD 6) 33

5 TAAK INZAKE DE WERKING VAN DE COLLECTIE BULSKAMPVELD 36

5.1 CAG BEHEERT DE COLLECTIE BULSKAMPVELD VOLGENS DE REGELS VAN DE KUNST EN HET VOORTBESTAAN ERVAN WORDT VERZEKERD (SD 1) 36
5.2 CAG VERWERFT NIEUWE KENNIS MET BETREKKING TOT DE KERN VAN DE COLLECTIE BULSKAMPVELD EN WISSELT DEZE KENNIS UIT (SD 2) 37
5.3 DE COLLECTIE BULSKAMPVELD WORDT VIA PUBLIEKSWERKING EN COMMUNICATIE GEPRESENTEERD EN GEVALORISEERD (SD 3) 40
5.4 CAG REALISEERT EEN KWALITEITSVOLLE WERKING ROND DE COLLECTIE BULSKAMPVELD DIE ALS KATALYSATOR FUNGEERT VOOR DE HELE ERFGOEDGEMEENSCHAP (SD 4) 42

6 PROJECTEN 43

6.1 FOCUS VAKMANSCHAP 43
6.2 MOES-TUIN 44
6.3 FRUIT (ERF)GOED BEWAARD! 45
6.4 VLAANDEREN KOOKT (KASTEELKEUKENS) 46
6.5 DIGITALISERING LEDENBLADEN BOERENBOND 47
6.6 BOEREN OP DE BUIS 48
6.7 WATER EN LAND 49
6.8 WAARDERING EN TOEKOMSTSCENARIO BIBLIOTHEEKCOLLECTIE BOERENBOND 49

7 LEZINGEN, TENTOONSTELLINGEN, PODCASTS 51

7.1 LEZINGEN 51
7.2 TENTOONSTELLINGEN EN PODCASTS 53

8 PUBLICATIES 56

8.1 ARTIKELS 56
8.2 BOEKEN EN BROCHURES 57
8.3 INTERNETPUBLICATIES 57

9 CAG IN DE PERS 58

9.1 GESCHREVEN PERS 58

9.2 DIGITALE PERS 60
9.3 AUDIOVISUELE PERS 66
10 CAG IN CIJFERS 68
LIJST VAN AFKORTINGEN 69
MISSIE 70

2 Voorwoord

Terugblikken op 2023 kan met een gevoel van voldoening en trots. Omwille van de vele succesvolle activiteiten en projecten, en omwille van de brede waardering die CAG blijvend mag genieten. Dit jaarverslag is daar opnieuw een mooi bewijs van. Vanuit de basiswerking werd ingezet op het verder in kaart brengen van het materieel en immaterieel agrarisch en culinair erfgoed, waarbij in vele gevallen samenwerkingsverbanden ontstonden met personen en instellingen actief buiten de klassieke erfgoedsector. Ook de publieksactiviteiten waren in 2023 uitermate gevarieerd en konden op heel wat belangstelling rekenen. Zo trokken we met de expo MOES-tuin het hele land rond en werkten nauw samen met erfgoedcellen, moestuiniers en woonzorgcentra. De collega's verantwoordelijk voor de Collectie Bulskampveld doken dan weer in de spannende wereld van de boomkwekerijen. En via meerdere projecten, onder meer het internationale project Water & Land, versterkten we onze basiswerking Ook opvallend: de media vinden vlotter dan vroeger hun weg naar de expertise binnen CAG. Het duidt op een toenemende maatschappelijke interesse voor onze thema's en op een erkenning van de brede kennis die het CAG-team bezit.

Maar 2023 was evenzeer een brug tussen een oude en nieuwe beleidsperiode. Een tijd van afwachten hoe de beoordelingscommissie en de Vlaamse overheid onze nieuwe plannen zouden waarderen. En we mogen wel stellen dat CAG met vrucht is geslaagd. Met een uitermate goed rapport op zak, en een aanzienlijke groei van de beschikbare middelen, kunnen we de periode 2024-2028 met veel enthousiasme aanvatten. De kennis, initiatieven en partnerships die we in 2023 (en voorgaande jaren) opbouwden met tal van partners in binnen- en buitenland, vormen meteen een vruchtbare bodem voor een boeiende toekomst.

Joris Relaes, voorzitter

Yves Segers, coördinator

3 Organisatie

3.1 Inbedding cultureel-erfgoeddecreet

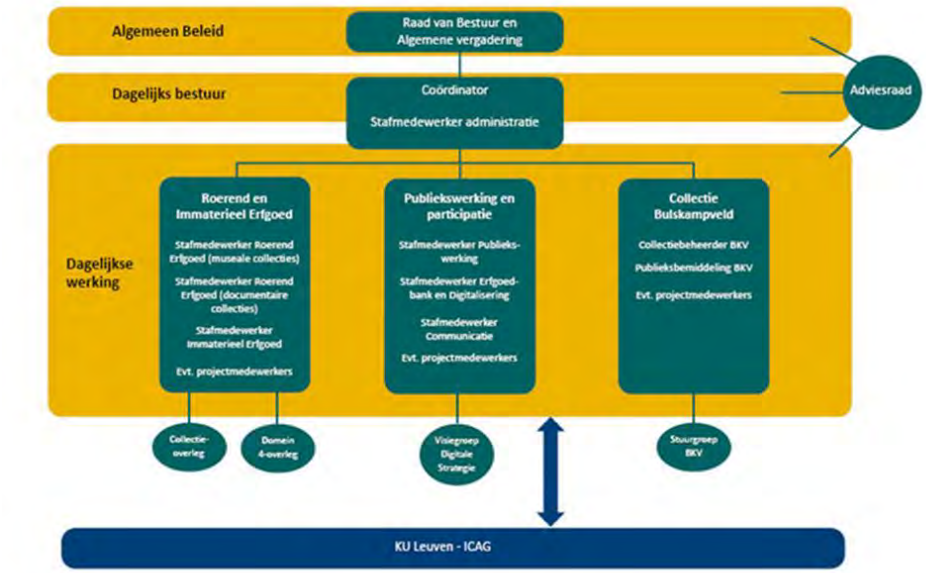
Het Centrum Agrarische Geschiedenis (CAG) is binnen het Cultureel-erfgoeddecreet van 24 februari 2017 door de Vlaamse regering erkend als **landelijke dienstverlenende organisatie voor het erfgoed van landbouw, voeding en landelijk leven** voor de beleidsperiode 2019-2023. De toegekende jaarlijkse werkingssubsidie voor deze periode is 412.000 euro waarop eventueel (des)indexatie kan worden toegepast. Het concrete bedrag voor 2023 bedroeg 448.120 euro. De werking die met deze middelen wordt uitgevoerd, wordt uitgebreid beschreven in hoofdstuk 4 van dit jaarverslag.

Daarnaast beheert CAG, op vraag van de Vlaamse Gemeenschap, ook de **Collectie Bulskampveld,** het voormalige landbouw- en ambachtenmuseum van de provincie West-Vlaanderen, dat in 2018 door de overheveling van de persoonsgebonden bevoegdheden van de provincies naar de Vlaamse overheid, integraal eigendom werd van de Vlaamse Gemeenschap. Na toepassing van een indexering bedroeg de subsidie voor deze taak in 2023 282.906 euro. Over de werking en realisaties met deze collectie, leest u meer in hoofdstuk 5 van dit jaarverslag.

Tenslotte verwierf CAG via subsidies van organisaties en andere overheden en via (betaalde) projectopdrachten ook nog andere, **aanvullende** inkomsten. Deze **projecten** worden verder toegelicht in hoofdstuk 6.

3.2 Interne organisatie en bestuursorganen

3.2.1 Organigram

3.2.2 Bestuursorgaan en Algemene Vergadering

3.2.2.1 Algemene Vergadering

De Algemene Vergadering **delegeert bevoegdheden aan en oefent controle uit over het bestuursorgaan.** Ze bewaakt de missie en visie van CAG. In de Algemene Vergadering van CAG zetelen vertegenwoordigers van verschillende organisaties uit de erfgoedsector, maar ook uit de wetenschappelijke wereld, de landbouw- en plattelandssector, sociaal-cultureel werk, levend erfgoed, enz. Meer concreet bestond de Algemene Vergadering begin 2023 uit volgende leden:

- **Boerenbond**, met als vertegenwoordigers Peter Bruggen en Frans De Wachter
- **Cera,** met als vertegenwoordiger Lieven Vandeputte
- **KU Leuven**, met als vertegenwoordigers Gert Verstraeten, Joris Relaes en Wouter Saeys
- **Agentschap Landbouw en Zeevisserij (**het vroegere Departement Landbouw & Visserij) met als vertegenwoordiger Jules Van Liefferinge
- **KADOC,** met als vertegenwoordiger Peter Heyrman
- **VLAM**, met als vertegenwoordiger Filip Fontaine
- **Openluchtmuseum Bokrijk**, met als vertegenwoordiger Hilde Schoefs
- **Jenevermuseum Hasselt**, met als vertegenwoordiger Davy Jacobs
- **FERM**, met als vertegenwoordiger Annemie Morris, vanaf september: Jessie Van Tricht
- **Erfgoedcel Leuven** met als vertegenwoordiger Rebecca Gysen
- **Steunpunt Levend Erfgoed** met als vertegenwoordiger Staf Van den Bergh
- **Frits Tissen**, gewezen Landbouwraad Nederland
- **Vlaamse Landmaatschappij** (VLM) met als vertegenwoordiger Kevin Grauwels, diensthoofd plattelandsbeleid

In de loop van 2023 werden daarnaast ook Meesterkok **Frank Fol** (voor zijn expertise binnen de culinaire wereld) en **Erfgoedcel Haspengouw** via haar vertegenwoordiger Lieve Opsteyn binnen de Algemene Vergadering van CAG verwelkomd.

De Algemene Vergadering kwam samen op 23 maart, 27 september en 22 november 2023.

3.2.2.2 Het Bestuursorgaan

CAG wordt bestuurd door een bestuursorgaan.

Samenstelling van het bestuursorgaan in 2023

- **Joris Relaes** (KU Leuven en ILVO), voorzitter CAG
- **Peter Heyrman** (KADOC)
- **Peter Bruggen** (Boerenbond)
- **Frans De Wachter** (Boerenbond)
- **Lieve Opsteyn** (Erfgoedcel Haspengouw), sinds 23 maart 2023
- **Lieven Vandeputte** (Cera)
- **Jules Van Liefferinge** (Vlaamse overheid, Agentschap Landbouw en Zeevisserij)
- **Gert Verstraeten** (Voorzitter ICAG, KU Leuven).

In 2023 vergaderde het bestuursorgaan telkens voorafgaand aan de Algemene Vergadering. In overleg met de coördinator van CAG werden op die vergaderingen telkens de belangrijkste beleidspunten van de werking besproken.

3.2.3 Adviesraad

Vermits pas in het najaar duidelijkheid kwam over de (middelen en dus ook de werking voor de) volgende beleidsperiode (2024-2028), werd in 2023 geen adviesraad gehouden, maar zullen de concrete speerpunten van de nieuwe beleidsperiode in het voorjaar van 2024 gepresenteerd en besproken worden in de adviesraad. De samenstelling van de adviesraad zal dan ook worden bekeken.

Samenstelling van de adviesraad

- **Karl Cordemans,** VLM
- **Tom Cornelissen**, IOED Zuid Hageland
- **Jo De Cuyper**, Stedelijk Museum Aarschot
- **Steven De Waele**, Museum Oude Technieken
- **Eric Giskes**, ASG
- **Maarten Jacobs**, ‘t Grom
- **Joeri Januarius,** ETWIE
- **Kristien Justaert**, Regionaal Landschap Zuid-Hageland
- **Wouter Lammens**, FARO
- **Hilde Langeraert**, Industriemuseum

- **Mieke Maes,** Erfgoedcel Brussel
- **Nicolas Mazeure**, Provincie Vlaams Brabant
- **Bart Merckaert,** Vlaamse overheid, Agentschap Landbouw en Zeevisserij
- **Lieve Opsteyn**, Erfgoedcel Haspengouw
- **Nele Provoost**, Cultuur- en erfgoedplatform Bie, Midwest
- **Lode Tanghe,** Provincie Oost-Vlaanderen, dienst landbouw
- **Bram Van Hecke,** Groene Kring
- **Jürgen Vanhoutte**, Erfgoedsite Tienen
- **Nele Vanslembrouck,** Vlaamse overheid, Agentschap Landbouw en Zeevisserij
- **Pieter Verhoeven,** Karrenmuseum Essen
- **Nathalie Vernimme**, Vlaamse overheid, Agentschap Onroerend Erfgoed
- **Eva Wuyts**, Histories

3.2.4 Andere overlegfora

3.2.4.1 Collectie-overleg

Collectie-overleg roerend museaal agrarisch erfgoed

In het voorjaar van 2020 werd gestart met de uitrol van het collectie-overleg roerend museaal agrarisch erfgoed. Hiermee wil CAG inspelen op een nood zoals die werd geformuleerd tijdens de sectorbevraging voor de voorbereiding van ons beleidsplan en tijdens de CAG-adviesraad, beide in 2019.

Het eerste overleg van 2023 vond plaats op 7 juni in het depot van de Collectie Bulskampveld. Hier werd bekeken hoe de bevraging voor de collectiematrix zou worden georganiseerd. Vervolgens werd ook dieper ingegaan op de typologische keuzes die werden gemaakt in verband met de wanmolen. Het tweede overleg werd vanwege agenda-perikelen verschoven naar einde januari 2024.

Samenstelling van het collectie-overleg museale collecties

- **Leen Beyers**, Museum Aan de Stroom
- **Chantal Bisschop**, Centrum Agrarische Geschiedenis
- **Stephanie Cousin**, Stedelijke Musea Maaseik
- **Sylvie De Coster**, Texture. Museum over Leie en Vlas
- **Joanie Dehullu**, Musea Hasselt (Stadsmus, Modemuseum, Jenevermuseum)
- **Brecht Demasure**, Collectie Bulskampveld, Centrum Agrarische Geschiedenis
- **Thomas Dirkx**, Openluchtmuseum Bokrijk
- **Isabelle Libbrecht**, Stadsmuseum Lokeren
- **Maarten Jacobs**, ‘t Grom Sint-Katelijne-Waver
- **Bram Janssens**, Stadsmuseum Gent
- **Ide Manteleers**, Molencentrum Mola
- **Steven Masil,** Nationaal Tabaksmuseum
- **An Meirhaeghe**, Museum van Deinze en Leiestreek
- **Pieter Neyrinckx,** Industriemuseum
- **Anne-Cathérine Olbrechts**, FARO

- **Ruth Pirlet**, Nationaal Visserijmuseum
- **Nele Rubrecht**, Hopmuseum Poperinge
- **Ina Ruckebusch**, Bakkerijmuseum Veurne
- **Yves Segers**, Centrum Agrarische Geschiedenis
- **Joris Spolspoel**, MOT Grimbergen
- **Carolien Van Hecke**, Stedelijke Musea Dendermonde
- **Jürgen Vanhoutte**, Erfgoedsite Tienen
- **Griet Van Opstal,** Stadsmuseum Lier
- **An Verbruggen**, Musea Brugge
- **Pieter Verhoeven**, Karrenmuseum, Essen
- **Bert Woestenborghs**, Centrum Agrarische Geschiedenis

Collectie-overleg kookboeken

Naast het collectie-overleg museale collecties vond in 2023 ook een collectie-overleg rond kookboeken en culinaire tijdschriften plaats. De bijeenkomst vond plaats op 26 april en stond in het teken van het in kaart brengen van kookboeken die in België werden uitgegeven na 1960. Alle collectiebeheerders leverden hun bijdrage aan het overzicht. De tweede voorziene bijeenkomst voor 2023 werd, omwille van het tijdsintensieve samenwerken, uitgesteld tot 20 februari 2024. Later in 2024 zal het nieuwe overzicht worden gedeeld met het brede publiek.

Samenstelling van het collectie-overleg kookboeken en culinaire tijdschriften

- **Chantal Bisschop,** Centrum Agrarische Geschiedenis
- **Marlou De Bont**, Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience
- **Lara de Merode**, Prahlim
- **Greet Draye**, Centrum Agrarische Geschiedenis
- **Sara Moens**, Vlaamse Erfgoedbibliotheken vzw
- **Eddie Niesten**, verzamelaar
- **Bart Opdebeeck**, Koninklijke Bibliotheek
- **Clem Reynders**, Academie voor Streekgebonden Gastronomie
- **Yves Segers**, Centrum Agrarische Geschiedenis
- **An Smets**, KU Leuven Bijzondere collecties
- **Freddy Tyberghein**, verzamelaar

3.2.4.2 Domein 4-overleg

Het Domein 4-overleg is een open overlegplatform voor alle professionele erfgoedactoren die een werking ontplooien rond het immaterieel erfgoed van Natuur en Universum, het zogenoemde vierde UNESCO-domein. Het opzet van dit overlegplatform, dat sinds 2016 bestaat, is om de werking en acties af te stemmen, om informatie, ervaringen en voorbeeldpraktijken uit te wisselen. Door complementair te werken, wil het Domein 4-overleg dit immaterieel erfgoed gezamenlijk versterken. Het Domein-4-overleg kwam samen in het Bosmuseum in Hoeilaart op 22 november. Er waren 16 personen aanwezig. Diverse presentaties kwamen aan bod, met onder meer aandacht voor de lopende erfgoedzorgtrajecten van CAG, het project Focus Vakmanschap, de nieuwe dierenwelzijnscodex, de werking van Natuurpunt en Natuuracademie en kansen tot samenwerking met de erfgoedsector, het

project Water en Land (CAG en KIEN), het project Goei Gerief (EGC Noorderkempen), de link tussen lokaal hout, vakwerk en bakovens (MOT) en het online platform Kapelletjes in Vlaanderen (KADOC en Parcum). Zoals steeds werden veel vragen, opmerkingen en tips uitgewisseld.

Vanaf volgende beleidsperiode zal het Domein 4-overleg opgaan in het Domeinoverleg XL, dat in de loop van 2024 verder zal worden vormgegeven samen met de partners van het Domeinnetwerk.

Samenstelling van het Domein 4-overleg

- Één of meerdere vertegenwoordigers van de Erfgoedcellen in Vlaanderen en Brussel i.f.v. hun noden, vragen, werking en ervaringen. Aanwezig op 22 november:
    - **Orane Sermeus** (erfgoedcel IGEMO/Rivier&Land)
    - **Marina Federova** (erfgoedcel Noorderkempen)
    - **Lara Devos** (Zender)
    - **Nina Van Molle** (Zender)
    - **Vic Bervoets** (Erfgoedlab Antwerpen)
- **Nele Rubrecht**, Hopmuseum Poperinge
- **Julie Aerts & Bert Verheyden**, Parcum
- **Jet Bakels,** Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN)
- **Chantal Bisschop,** Centrum Agrarische Geschiedenis
- **Ria Christens,** Cultureel Erfgoed Annuntiaten Heverlee
- **Joris Colla,** KADOC
- **Lieselot Cornelis**, ETWIE (Industriemuseum)
- **Laura Danckaert**, Centrum Agrarische Geschiedenis
- **Steven De Waele,** Museum Oude Technieken (MOT)
- **Elien Doesselaere,** FARO
- **Davy Jacobs**, Jenevermuseum Hasselt
- **Maarten Jacobs**, ‘t Grom
- **Debora Plouy**, CEMPER
- **Ruth Pirlet**, NAVIGO
- **Ina Ruckebusch**, Bakkerijmuseum Veurne
- **Yves Segers**, Centrum Agrarische Geschiedenis
- **Gudrun Dewilde**, FeliXart
- **Barbara Struys,** Openluchtmuseum Bokrijk
- **Frea Vancraeynest**, Histories
- **Walter Van den Branden**, Molencentrum Mola
- **Shana Van Hauwermeiren**, Werkplaats immaterieel erfgoed
- **Jürgen Vanhoutte**, Erfgoedsite Tienen
- **Thomas Mattei**, Bûûmplanters
- **Stijn Vranckx,** Natuurpunt
- **Benno Geertsma**, Natuuracademie

3.2.4.3 Visiegroep digitale strategie CAG

De visiegroep digitale strategie CAG volgt de digitale werking en strategie van het centrum op. De focus ligt hierbij op zowel kennisvergaring en -deling via de website en de databank, als digitaliseringsacties en informatiebeheer. In 2023 is de visiegroep niet fysiek samengekomen, omdat het beleidsplan CAG 2024 – 2028 eerst afdoende afgestemd moest worden. Er werd wel enkele keren met individuele leden afgestemd voor specifieke vragen omtrent digitaal erfgoed (o.a. Rony Vissers en Bram Wierckx). Een volgende samenkomst wordt voorzien voor de zomer van 2024, waarbij de visienota digitale strategie wordt geüpdatet in samenwerking met de visiegroep, in lijn van het beleidsplan CAG 2024 – 2028.
Voor de nieuwe samenkomst wordt ook de samenstelling van de visiegroep uitgebreid met relevante partners, waarbij o.a. wordt gekeken naar vertegenwoordigers van instellingen in de collegagroepen voor IIIF, digitale collectieregistratie en digitalisering van periodieken.

Samenstelling van de visiegroep digitale strategie CAG

- **Valérie Adriaens**, LIBIS
- **Mark Dusar**, Erfgoed Haspengouw
- **Diantha Osseweijer**, Centrum Agrarische Geschiedenis
- **Sven Lefèvre,** Centrum Agrarische Geschiedenis
- **Luc Schokkaert,** KADOC
- **Rony Vissers**, Packed (Meemoo)
- **Bram Wierckx,** FARO
- **Floris Zuallaert**, Werkplaats immaterieel erfgoed

3.2.4.4 Adviesgroep Collectie Bulskampveld

Net als bij de algemene adviesraad van CAG (zie 3.2.3) zullen de concrete acties en het speerpunt ‘Boerengeheugen’ van de nieuwe beleidsperiode in het voorjaar van 2024 gepresenteerd en besproken worden in de adviesraad.

Samenstelling van de adviesgroep Collectie Bulskampveld

- **Bart Decrop**, Provincie West-Vlaanderen, Bezoekerscentrum Lippensgoed-Bulskampveld
- **Brecht Demasure**, Centrum Agrarische Geschiedenis
- **Steven Dewaele**, MOT
- **Joerie Januarius**, ETWIE
- **Wouter Lammens**, FARO
- **Sven Lefèvre,** Centrum Agrarische Geschiedenis
- **Hannelore Magnus**, departement CJM
- **X**, Openluchtmuseum Bokrijk
- **Nele Provoost**, Erfgoedcel CO7
- **Yves Segers**, Centrum Agrarische Geschiedenis
- **Joris Spolspoel**, MOT
- **Hildegarde van Genechten**, FARO
- **Dieter Vanmol**, Karrenmuseum Essen
- **Hugo Verhenne**, Cultuur- en erfgoedplatform Bie, Midwest

3.3 Personeel

3.3.1 Personeel en personeelsbeleid

De vaste staf van CAG bestond in 2023 uit negen stafmedewerkers, plus de coördinator.

- Chantal Bisschop, stafmedewerker Immaterieel cultureel erfgoed en mondelinge geschiedenis en clusterverantwoordelijke Roerend en immaterieel erfgoed (80%)
- Brecht Demasure, collectiebeheerder Collectie Bulskampveld (100%)
- Greet Draye, stafmedewerker Roerend erfgoed - documentaire collecties (60%, vanaf 01/05, 75%)
- Kristel Janssens, stafmedewerker administratie (80%)
- Sven Lefèvre, publieksbemiddeling Collectie Bulskampveld en vanaf 08/05 ook stafmedewerker publiekswerking en clusterverantwoordelijke Publiekswerking en participatie (100%)
- Diantha Osseweijer, stafmedewerker Erfgoedbank en digitalisering (60%)
- Femke Paulussen, stafmedewerker Publiekswerking en educatie en clusterverantwoordelijke Publiekswerking en participatie (t/m 7/05, 80%)
- Yves Segers, coördinator (100%)
- Marieke Van Hooreweghe, stafmedewerker communicatie (70%)
- Bert Woestenborghs, stafmedewerker Roerend erfgoed - museale collecties (100%).

De stafmedewerkers en medewerkers Collectie Bulskampveld staan volledig op de loonlijst van CAG. De coördinator is benoemd als ZAP-lid van KU Leuven en coördineert in die functie de wetenschappelijke activiteiten van ICAG (Interfacultair Centrum voor Agrarische Geschiedenis van KU Leuven). Hij is tevens belast met het in goede banen leiden van de werking van CAG. De stafmedewerker administratie is deels verbonden aan CAG (30%) en deels aan ICAG (50%).

Femke Paulussen, stafmedewerker publiekswerking verliet op 7 mei na 16 jaar trouwe dienst het team van CAG om een nieuwe uitdaging aan te gaan bij KU Leuven. In afwachting van concreet nieuws over het subsidiebedrag van de nieuwe beleidsperiode nam Sven Lefèvre daarna tijdelijk haar voornaamste taken over. Eind september werd duidelijk dat CAG ook in de nieuwe beleidsperiode voldoende middelen ontvangt voor de aanwerving van een nieuwe stafmedewerker publiekswerking. Greet Draye, tot dan stafmedeweker Roerend erfgoed – documentaire collecties nam deze nieuwe uitdaging graag aan, zodat CAG op zoek moest naar een nieuwe medewerker Roerend erfgoed – documentaire collecties. Bert Verheyden zal vanaf april 2024 deze taak op zich nemen.

Naast de stafmedewerkers bestond het team in 2023 ook uit volgende projectmedewerkers:

- Laura Danckaert, projectmedewerker Water en Land en Focus Vakmanschap (100%)
- Liesbeth Geussens, projectmedewerker Fruit(erf)goed bewaard, Vlaanderen Kookt en BKV (100%)
- Eline Lathouwers, projectmedewerker Floodplainscapes (vanaf 01/11, 100%)
- Lien Vloeberghs, projectmedewerker MOES-tuin (80%)

- Liesbeth Vandenbroucke, projectmedewerker Water en Land, heggenvlechten, tijdens bevallingsrust Laura Danckaert (vanaf 18/09, 80%)

3.4 Huisvesting

Het Centrum Agrarische Geschiedenis is sinds 2008 gehuisvesd in het Atrechtcollege van de KU Leuven, waar elke medewerker een kantoor tot zijn/haar beschikking heeft. Het centrum kan ook steeds beroep doen op de faciliteiten (zoals logistiek, archief, bibliotheek, ICTS) van de universiteit.
CAG huurt daarnaast sinds 1 januari 2018 een loodsencomplex in Zwevezele/Wingene waar de Collectie Bulskampveld is ondergebracht. (zie ook 5.1.2).

4 Dienstverlenende rol

4.1 CAG brengt het agrarisch erfgoed verder in kaart en ondersteunt de erfgoedgemeenschap bij het registreren, participatief documenteren en waarderen (SD 1)

4.1.1 Het algemeen overzicht van het agrarisch erfgoed, en de bijhorende erfgoedgemeenschap en expertise wordt uitgebreid. Nieuwe thema's worden prioritair in kaart gebracht en de bestaande gegevens worden up-to-date gehouden

Het collectie-overzicht kreeg zijn jaarlijkse update in november 2023. Bestaande gegevens werden naar jaarlijkse gewoonte geactualiseerd en het overzicht werd uitgebreid met enkele archief- en bibliotheekinstellingen. Meer bepaald ging het om de relevante bibliotheken van het KU Leuven netwerk.

Overzicht collectiebezoeken 2023

Op vraag van collectiebeheerder				
Nr.	**Collectie**	**Plaats**	**Meer info**	**Datum**
1	CollectieCentrum Nederland	Amersfoort	Startoverleg Netwerk Agrarische Collecties, Nederland	21/04
2	Bachten de Kupe	Izenberge	Opstart registratie	10/07
3	Collectie Fonseca	Damme	Vraag naar betekenis tuigen en herbestemming	23/08
Werkveld archief, bibliotheek en documentaire collecties				
4	ASG	Hasselt	Digitale collectie-inventaris	14/09 24/10
Project Proef op de som				
5	Hooibeekhoeve	Geel	Archief en bibliotheek	18/04
6	Proefbedrijf Pluimveehouderij	Geel	Archief en bibliotheek	18/04
7	Praktijkpunt Landbouw Vlaams-Brabant	Herent	Archief en bibliotheek	20/04
8	KBIVB	Tienen	Archief en bibliotheek	10/05
9	Proefcentrum Groenteteelt	Kruisem	Archief en bibliotheek	16/05
10	Proefstation Groenteteelt	Sint-Katelijne-Waver	Archief en bibliotheek	30/05
11	Proefcentrum Sierteelt	Destelbergen	Archief en bibliotheek	20/06
12	ILVO	Merelbeke	Archief en bibliotheek	06/07
13	INBO	Geraardsbergen	Archief en bibliotheek	21/08
14	Inagro	Roeselare	Archief en bibliotheek	12/09

15	PC Fruit	Kortessem	Archief en bibliotheek	03/10
16	Proefcentrum Pamel	Pamel	Archief en bibliotheek	05/10
17	Manu Soenen	Hasselt	Archiefcollectie PC Fruit	24/10
18	Eddy Bal	Hoeselt	Archiefcollectie PC Fruit	07/11
19	Proefcentrum Hoogstraten	Hoogstraten	Archief en bibliotheek	28/11
Project Registratie stedelijke collectie Maaseik				
20	Stadsmagazijnen	Maaseik	Heropstart en afspraken rond planning en timing	20/06

4.1.2 Geselecteerde (deel)collecties en objecten, documentair en immaterieel erfgoed worden in detail geregistreerd en (participatief) gedocumenteerd

Museaal erfgoed

In het verlengde van initiatieven die al eerder werden opgezet, werden in 2023 verdere stappen ondernomen. In Bachten de Kupe werd bij aanvang van de zomer de registratie concreet opgestart met hulp van CAG. In het kader van koepelproject MOES-tuin werden de moestuinwerktuigen van het kasteel van Hex integraal gefotografeerd en geregistreerd. Behalve enkele dagen praktische ondersteuning leverde CAG vooral een fundamentele bijdrage in de inhoudelijke upgrade van de beschrijvingen. De registratie van de verweesde collecties landbouw van de stad Maaseik heeft in 2023 een stevige doorstart gekend. In de loop van 2024 zal CAG naar verwachting een meer structurele bijdrage leveren. Het registratieproject Goei Gerief van erfgoedcel Noorderkempen kende in 2023 zijn afronding. De bijdrage van CAG was voor dit jaar eerder beperkt, met uitzondering van deelname aan een afsluitende stuurgroep op 1 februari en het feestelijke afsluitmoment in de Kleine Boerderij nabij Merksplas-Kolonie.

Archief-, bibliotheek- en documentaire collecties

In 2023 rolde CAG een traject uit om de archief- en bibliotheekcollecties van de verschillende landbouwonderzoeksstations in Vlaanderen in kaart te brengen. Het traject kreeg de naam ‘De Proef op de som’. Het werd in het voorjaar voorgesteld op de algemene vergadering van Agrolink. De leden reageerden enthousiast op het voorstel. In totaal werden 13 collectiebezoeken afgelegd. Ook twee privé-collectiebeheerders toonden hun archief (overzicht zie 4.1.1). Van ieder bezoek werd een uitgebreid verslag opgemaakt. Iedere instelling krijgt in de loop van 2024 een individueel rapport. Daarin wordt de geschiedenis van de instelling kort toegelicht, de eigen erfgoedcollectie wordt beschreven en het erfgoed dat zich in andere bewaarinstellingen bevindt, wordt opgesomd. Voor dat laatste overzicht werd contact gelegd met verschillende provincie-archieven, stadsarchieven en afdelingen van het rijksarchief. Ieder rapport besluit met enkele concrete aanbevelingen voor erfgoedzorg. Daarnaast wordt een moment gepland om de verzamelde collectiebeheerders enkele algemene conclusies te bezorgen.

In het kader van het collectie-overleg kookboeken en culinaire tijdschriften werd een overzicht uitgewerkt van kookboeken die in België werden uitgegeven na 1960. De nood aan een dergelijk overzicht was naar boven gekomen tijdens het eerste jaar van het collectie-overleg. De verschillende partners leverden op basis van hun catalogus input. De gegevens werden verwerkt in een excel-

document dat intussen ca. 7050 titels telt. In de loop van 2024 wordt dat document digitaal ontsloten op de website van CAG.

Immaterieel erfgoed
CAG begeleidt sinds 2018 meerdere beurstrajecten voor het doorgeven van vakmanschap in een meester-leerling-traject. De nog lopende trajecten werden in 2023 verder opgevolgd en kenbaar gemaakt via de pagina 'Volg vakmanschap' op onze website www.cagnet.be, namelijk: 1) Azalea en rododendron veredeling, 2) Trekpaarden, nu en in de toekomst, 3) Bosbeheer als methode voor het ontwerp van publieke ruimte en 4) Traditionele looimethoden.
Verder begeleidde CAG in 2023 acht nieuwe aanvragen waarvan er vijf werden goedgekeurd, namelijk: 1) De eeuwenoude hovenierskunst leifruit kweken nieuw leven geven, 2) De ecologische collectieboomgaard: de historische kweek van erfgoedrassen, 3) Wild weven. Een lerend netwerk van mandenvlechters met wilde planten in Vlaanderen opbouwen 4) Speciale azaleavormen: het kweken van piramides en 5) Werken met ossen.

Het participatief documenteren van vakmanschap en immaterieel erfgoed binnen ons themaveld gebeurde ook voor een groot deel binnen enkele projecten, zie hiervoor 6.1 en 6.7.

4.1.3 CAG zet verdere stappen in het maken van een thesaurus voor landbouw en voeding

Het thesaurustraject met het Bakkerijmuseum in Veurne rond de terminologie van broodbakkerij werd in de loop van 2023 consistent verdergezet. Tijdens acht overlegmomenten werden termen voor het voetlicht gehouden, getoetst op hun plaats in het broodbakkersverhaal en vervolgens uitgewerkt in een sjabloon dat zal worden ingediend bij de Nederlandstalige AAT-redactie om op termijn ook te worden opgenomen in de internationale AAT-thesaurus. Naar verwachting zal dit werk in het voorjaar van 2024 kunnen worden afgerond. Geschat wordt dat uiteindelijk ongeveer 50 termen zullen weerhouden worden.

4.1.4 CAG waardeert in samenwerking met collectiebeheerders en de erfgoedgemeenschap meerdere collecties. Experiment en participatie verrijken de methodologie en werkwijze

Binnen verschillende erfgoedzorgtrajecten (broodcultuur, jachthoornblazen op Fürst-Pless en Parforce hoorn) werden alle elementen uit de waarderingstool voor immaterieel cultureel erfgoed in meer of mindere mate, vaak impliciet, toegepast tijdens specifieke sessies met de betrokkenen.

Op vraag van het Karrenmuseum in Essen werd gestart met de voorbereiding van een traject dat in eerste instantie de eigen collectie landbouwvoertuigen moet waarderen, maar dat vervolgens moet uitmonden in een gesubsidieerd erfgoedproject dat de uitgewerkte methodiek over heel Vlaanderen uitrolt. Op 29 november vond in functie hiervan een overleg plaats dat de basis legde voor de uitrol in de loop van 2024.

Met de erfgoeddienst van de gemeente Nazareth wordt al langer samengewerkt om de registratie van de heemkundige collectie in goede banen te leiden. Door omstandigheden is dit traject in de loop van 2023 stilgevallen. Op 21 december 2023 werd evenwel de draad terug opgepikt tijdens een overleg waarin timing, aanpak en taakverdeling voor het geplande waarderingstraject werden uitgetekend.

4.1.5 Erfgoedgemeenschappen worden via de ontwikkeling en uitwisseling van expertise, (digitale) hulpinstrumenten en vormingsacties geïnspireerd en begeleid om zelf te herkennen en verzamelen

CAG verleent op vraag van collectiebeheerders en erfgoedgemeenschappen advies en ondersteuning bij registratie-, waarderings- en herbestemmingsprojecten, en speelt ook in op plotse noden. Telkens weer is het een expliciet doel van CAG om de expertise die in de loop der jaren werd opgebouwd inzake registratie en waardering te delen met de betrokken partners. Elk traject wordt in nauw overleg met de collectiebeheerder uitgewerkt zodat naar de toekomst toe elk museum voldoende gewapend is om nieuwe, gelijkaardige trajecten in belangrijke mate zelf te realiseren.

Samen met de Dienstverlenende Vereniging (DVV) Westhoek is CAG actief betrokken bij de herlancering van het openluchtmuseum Bachten de Kupe in Izenberge, nabij Alveringem. Op bijna maandelijkse basis werden overlegmomenten georganiseerd waarbij het uitgetekende erfgoedtraject werd besproken.

4.2 CAG stimuleert en adviseert collectiebeheerders en immaterieel-erfgoedgemeenschappen in het behouden en borgen van hun erfgoed (SD 2)

4.2.1 CAG stimuleert de samenwerking tussen beheerders van agrarisch erfgoed. Op het vlak van collectiebeheer, afstemming en mobiliteit worden afspraken gemaakt

In 2023 vond één bijeenkomst plaats van het collectie-overleg rond kookboeken en culinaire tijdschriften (zie 3.2.4.1). De tweede bijeenkomst werd uitgesteld tot 20 februari 2024. De diverse samenstelling van het overlegorgaan, met zowel privéverzamelaars als professionele collectiebeheerders, zorgde opnieuw voor bijzonder vruchtbare uitwisselingen.

CAG ontving in 2023 een tiental vragen naar advies voor herbestemming van archiefstukken of bibliothecaire (deel)collecties. Enkele voorbeelden: archief van Provinciale Herverzekeringskas Paarden Oost-Vlaanderen, een restant van het bedrijfsarchief van zaadhandel Gonthier, interbellum edities van *De Boer*, archief van polders en wateringen, filmpje over Lierse vlaaikes, bedrijfsarchief van Ateliers Bonte, gespecialiseerd in het riffelen van maalrollen voor brouwerijen en koffiebranderijen (Leuven), archief van de Coöperatie van Vlaamse Rundveerassen.

4.2.2 CAG onderzoekt de noden en opportuniteiten inzake bewaarbeleid en depotwerking in zijn erfgoedgemeenschap en maakt een masterplan waarin de rol van CAG inzake collectiebeheer wordt onderzocht

Deze doelstelling werd in 2023 bekeken in het kader van de vraag van Boerenbond om een toekomstplan op te maken voor haar historische bibliotheek. Verder zal in de volgende beleidsperiode 2024-2028 de noden en opportuniteiten inzake bewaarbeleid en depotwerking binnen de agrarisch erfgoedgemeenschap verder worden opgenomen, onder meer in de context van de Collectie Bulskampveld.

4.2.3 CAG bouwt de werking rond zijn vakbibliotheek verder uit

Het beheersysteem ALMA dat LIMO ondersteunt heeft de laatste jaren grondige wijzigingen ondergaan. In functie hiervan werd zowel op 16 februari als op 14 maart een opleiding gevolgd. CAG heeft bovendien een labelprinter aangekocht wat toelaat om labels voor boeken en tijdschriften zelf te printen in plaats van beroep te moeten doen op externe hulp hiervoor.

Door uitgebreide verbouwingswerken aan het Atrechtcollege werd in juli 2023, met de hulp van enkele jobstudenten, de integrale bibliotheekcollectie verpakt in dozen en vervolgens tijdelijk gestockeerd in het bibliotheekdepot van de KU Leuven in Haasrode. Verwacht wordt dat deze werken in het voorjaar van 2024 zijn afgerond zodat de collectie terug in huis kan worden gehaald.

De bibliotheek van CAG werd opgenomen in de vernieuwde Collectiewijzer van de Vlaamse Erfgoedbibliotheken (https://collectiewijzer.be/s/nl/col/cweb-11510).

4.2.4 CAG stimuleert het borgen van immaterieel erfgoed van Natuur en Universum via de coördinatie van het Domein 4-overleg en erfgoedzorg-trajecten

Het Domein 4-Overleg kwam samen in het Bosmuseum in Hoeilaart op 22 november met 16 deelnemers. Diverse presentaties over (toekomstige) immaterieel erfgoedprojecten en thema's zorgden voor veel vragen en een uitgebreide uitwisseling van opmerkingen en tips tussen de aanwezigen (zie 3.2.4.2).

CAG begeleidt en ontwikkelt binnen de subdomeinen 'mens en voeding', 'mens en dier' en 'mens en landschap' verschillende erfgoedzorgtrajecten. Deze verlopen telkens op vraag en op maat van de betrokken erfgoedgemeenschappen.

- Lopende erfgoedzorgtrajecten richting Inventaris Vlaanderen:

- Broodcultuur (i.s.m. Bakkerijmuseum Veurne): in 2023 werd vooral gewerkt aan het erfgoedbewustzijn, en lag de focus vooral op het maken en delen van interviews van diverse broodcultuurliefhebbers als voorbereiding voor concrete stappen richting een inventarisaanvraag.
- Jachthoornblazen op Fürst-Pless en Parforce hoorn (i.s.m. Cemper): het aanvraagdossier werd ingediend in oktober 2023. Begin januari 2024 werd het element bijgeschreven op de Inventaris Vlaanderen.

- **Blijvende ondersteuning van inventariselementen**

- Met o.m. de ondersteuning van de werkgroep rond het telen van grondwitloof, het opvolgen van (borgings)vragen van o.m. de Sint-Antoniusvieringen in Vlaanderen, valkerij, frietkotcultuur, Krakelingen en Tonnekensbrand in Geraardsbergen, Garnaalvisserij te paard, etc.
- Reeds erkende elementen werden in de zomer en het najaar van 2023 ondersteund in het opstellen van de tweejaarlijkse rapportage die op 15 oktober moest worden ingediend.
- Samen met Navefri maakte CAG deel uit van het frietkotenoverleg van het Agentschap Onroerend Erfgoed om de selectiecriteria en procedure voor te bereiden voor de bescherming van erfgoedfrituren. Belangrijk was dat de bescherming van het 'onroerend frietkot' het levendige karakter van de frietkotcultuur als immaterieel erfgoed niet mocht belemmeren. Vlaams minister van Onroerend Erfgoed Matthias Diependaele zette in 2023 de procedure in gang om drie frituren te beschermen als monument.

- **Internationale erfgoedzorgtrajecten**

- Opvolging en ondersteuning Biercultuur in België via o.m. het Observatorium (conferentie op 24 mei).
- Tijdens de 18e zitting van het Intergouvernementeel Comité voor de bescherming van het immaterieel cultureel erfgoed in Kasane (Botswana) vierde CAG op 5 december 2023 mee de

opname van het multinationale dossier Traditional Irrigation in Europe: technique, knowledge and organisation op de Representatieve Lijst van het immaterieel cultureel erfgoed van de mensheid van UNESCO. CAG werkte hiervoor samen met de verschillende erfgoedgemeenschappen en UNESCO immaterieel erfgoedexperten uit België (Lommel en Cierreux), Oostenrijk (trekkend land), Nederland, Duitsland, Zwitserland, Italië en Luxemburg.

Binnen het subdomein '**Mens en dier'** vervulde CAG zijn rol als aanspreekpunt rond immaterieel erfgoed en dieren met specifieke aandacht voor het aspect dierenwelzijn. 2023 stond in het teken van overleg en bemiddeling achter de schermen met erfgoedgemeenschappen (zoals bv. rond Krakelingen en Tonnekensbrand in Geraardsbergen) en de Afdeling Dierenwelzijn (Departement Omgeving) en het Departement CJM over onder meer de vernieuwde codex dierenwelzijn. Daarnaast zorgde het thema 'Beestig' van Erfgoeddag voor een verhoogde interesse in dit thema. CAG publiceerde over ICE en dieren in het FARO Tijdschrift (zie 8.1) en organiseerde een Beestige Contactdag (zie 5.3.2) met een presentatie 'Dieren en immaterieel erfgoed in beweging. Ethische spreidstand tussen verleden en toekomst'. In de lessenreeks Dier: welzijn, recht en ethiek 2023 mocht CAG op 15 maart in de les 'Dierenwelzijn in relatie tot cultuur, religie en traditie' een uiteenzetting geven over dieren en immaterieel erfgoed, naast de presentaties van Piet Van Themsche (UGent) en Mariella Debille (Brusselse Raad voor Dierenwelzijn) (zie ook 7.1).

In maart 2023 ging het driejarig, internationaal erfgoedproject Water en Land. Immaterieel erfgoed en duurzame ontwikkeling zijn tweede themajaar in. CAG en het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN) werken samen met erfgoedgemeenschappen en bieden begeleiding in het borgen van ICE-praktijken met kansen voor ecologische duurzaamheid (zie 6.7).

4.2.5 CAG ontwikkelt een eigen visie inzake digitalisering en realiseert een duurzame omgang met gedigitaliseerd en born digital agrarisch erfgoed

De neerslag van de visie inzake digitalisering en digitale maturiteit van de organisatie is vastgelegd in de visienota digitale strategie. De doelstellingen in de visienotie worden toegepast in de dagelijkse werking van de organisatie. De nota wordt jaarlijks geüpdatet in overleg met de visiegroep digitale strategie (zie 3.2.4.3). In 2023 kwam de visiegroep niet fysiek samen. De samenkomst werd uitgesteld in kader van de uittekening van het beleidsplan 2024 - 2028.

Al het digitaal materiaal (beelden, films, interviews…), zowel gedigitaliseerd als digital born, werd ook in 2023 veilig en gestructureerd bewaard in de netwerkinfrastructuur van KU Leuven. Naast het volledige beeldarchief betreft dit ook de mappenstructuur (digitaal archief) van de organisatie. Er werd op geregelde basis afgestemd met de ICTS-dienst van KU Leuven voor goed beheer en vlotte toegang tot deze netwerkschijven. In 2023 werd de opslag van diverse schijven uitgebreid om duurzame opslag te garanderen.
In juni 2023 werd er bovendien een 'trash-day' gehouden, waarbij alle CAG-medewerkers hun eigen digitale werkomgeving opschoonden.

Het digitale beeldmateriaal en bijhorende metadata ontsloten in de CAG-databank en Omeka S worden blijvend opgeslagen in het duurzame e-depot Teneo, een opslagsysteem voorzien door LIBIS,

de serviceprovider van CAG. Er was op geregelde basis overleg met technische serviceprovider LIBIS voor onderhoud, updates en uitbreidingen van het collectieregistratiesysteem.

De databank werd verder uitgebreid via digitaliseringsacties en registratieacties voortkomend uit de basis- en projectwerking. De digitale infrastructuur van de databank, gebaseerd op verschillende (internationale) registratiestandaarden (COMETA, SPECTRUM, Frbr) werd geregeld gecontroleerd op actualiteit. Ook de inhaalbeweging in de databank werd verdergezet, waarbij beeld- en entiteitsrecords die dateren uit de Adlib-periode (tot 2012) verder werden gecontextualiseerd en verrijkt. De rechtenstatus van oude records in de databank werd onderzocht en aangepast (zie ook 4.5.1).

CAG was in 2023 betrokken bij de verdere ontwikkeling van de OSLO-standaard voor cultureel erfgoed via de OSLO werkgroep Cultureel Erfgoed. Er werd ook in het kader van het project 'Boeren op de buis' een eerste versie van het OSLO dataprofiel voor de filmdatabank uitgewerkt als usecase. Omwille van de grote erfgoedwaarde van de collectie 'Voor Boer en Tuinder' en de vele linken en connecties met erfgoed dat in verschillende partnerinstellingen bewaard wordt, was 'Boeren op de buis' een ideale testcase om de OSLO-uitwisselingsstandaard van de Vlaamse overheid verder te ontwikkelen. Achter de schermen werd samen met meemoo en LIBIS hard gewerkt om een eerste usecase uit te werken van deze standaard, die het in de toekomst makkelijker moet maken om digitaal linken te leggen tussen verschillende erfgoedorganisaties.

4.3 CAG verwerft via onderzoek nieuwe kennis en expertise en wisselt deze uit met de erfgoedgemeenschap (SD 3)

4.3.1 Erfgoedonderzoek draagt bij tot de uitbouw van de eigen expertise

Ter voorbereiding van het stadsbrede erfgoedproject 'Erfood. Culinair erfgoedfestival' in Leuven deed CAG in de loop van 2023 onderzoek naar het Leuvense voedsellandschap van 1800 tot vandaag. Dat onderzoek zal uitmonden in een beeldrijke publicatie, *Lekkere plekken*, die in juni 2024 zal verschijnen, en een stadswandeling. Het onderzoek gebeurde voornamelijk in het Stadsarchief van Leuven, maar ook in het Rijksarchief, KADOC, Universiteitsarchief en de KU Leuven Bibliotheken. De thema's die onderzocht werden zijn: markten en leurders, kleinhandel, kruideniers en supermarkten, coöperaties, cafés en restaurants, streetfood, fastfood, wereldkeuken en reclame.

Nog in het kader van Verbeelding van voedsel werd in de loop van 2023 verkennend onderzoek gedaan naar de geschiedenis, de betekenissen en het erfgoed van de walnoot. Dat onderzoek zal in 2024 uitmonden in een expo voor CERA, Leuven.

4.3.1.1 Studiedagen, vormings- en inspiratiemomenten

Alle medewerkers van CAG krijgen voldoende tijd om externe bijscholingen en vormingen te volgen, via studiedagen, workshops en specifieke vormingsmomenten. Hieronder volgt een overzicht van de gevolgde studiedagen en vormingscursussen in 2023 en dit in chronologische volgorde:

- 13/01/2023: 1:1 coaching pakket call 4, online, Chantal Bisschop
- 19/01/2023: Terugkomdag financiële antenneleden KU Leuven, online, Kristel Janssens
- 24/01/2023: Kick-off praktijknetwerk sociale media archiveren, KADOC – KU Leuven, online, Greet Draye, Diantha Osseweijer
- 03/02/2023: Inspiratiedag Heggen leggen, Regionaal Landschap Lage Kempen, Bocholt, Chantal Bisschop
- 10/02/2023: 1:1 coaching pakket call 5, online, Chantal Bisschop
- 13/02/2023: ICAG-seminarie 'Terroir-as-heritage: The instrumentalization of culinary locality in reinforcing identity', Dra. Jenny L. Herman, online, Chantal Bisschop, Greet Draye, Sven Lefèvre, Diantha Osseweijer, Yves Segers
- 22/02/2023: Mens-dier relaties & ethiek, lessenreeks Dier: welzijn, ethiek en recht, KU Leuven en UGent, prof. Dr. Johan De Tavernier, Leuven, Chantal Bisschop
- 02/03/2023: 1:1 coaching pakket call 6, online, Chantal Bisschop
- 07/03/2023: Opleiding EIP, praktijksessie blussen, KU Leuven, Brecht Demasure
- 14/03/2023: Studiedag Erfgoed en vuur, Erfgoedlabo Leuven, Provinciehuis Vlaams-Brabant, Leuven, Brecht Demasure
- 15/03/2023: Werkgroep 2 - DCJM OSLO Governance Structuur, meemoo & DCJM, online, Diantha Osseweijer
- 16/03/2023: Collegagroep digitale collectieregistratie, FARO, Brussel, Diantha Osseweijer
- 21/03/2023: Collegagroep behoud en beheer van bibliothecaire collecties, FARO-VEB, Antwerpen, Greet Draye
- 22/03/2023: Kick-off Mondelinge Geschiedenis, lerend netwerk FARO, Industriemuseum Gent, Chantal Bisschop, Liesbeth Geussens
- 22/03/2023: ICAG-seminarie ‘Klimaat, water en (immaterieel) erfgoed. Leren van het verleden’, Gertjan de Boer & Laura Danckaert, online, Sven Lefèvre, Diantha Osseweijer, Yves Segers
- 22/03/2023: Water in het landschap. Debatavond, Praktijkpunt Landbouw Vlaams-Brabant en Provincie Vlaams-Brabant - Dienst Waterlopen, Laura Danckaert
- 24/03/2023: CitizenHeritage, Erasmus Universiteit Rotterdam ism o.a. KU Leuven, online, Diantha Osseweijer
- 30/03/2023: Contactdag Beestig Erfgoed, CAG & FARO, Erasmushuis KU Leuven, Chantal Bisschop, Laura Danckaert, Brecht Demasure, Greet Draye, Sven Lefèvre, Femke Paulussen, Yves Segers
- 20/04/2023: Werkgroep 3 - DCJM OSLO Governance Structuur, meemoo & DCJM, online, Diantha Osseweijer
- 25/04/2023: ICAG-seminarie 'Gentse Gronden: Verleden, heden en toekomst van het Gentse landbouwpatrimonium, Esther Beeckaert (STAM Gent) en Hans Vandermaelen (ILVO), online, Chantal Bisschop, Diantha Osseweijer, Sven Lefèvre, Yves Segers, Bert Woestenborghs
- 02/05/2023: Bootcamp Linked Open Data, meemoo, De Winkelhaak Antwerpen, Diantha Osseweijer
- 02/05/2023: Acerta Webinar: welke rol kan HR spelen in het mentaal en financieel welzijn van de medewerkers, online, Kristel Janssens
- 10/05/2023: Voorjaarsymposium, Vereniging voor Landbouwgeschiedenis (VLG), Amersfoort, Sven Lefèvre

- 11/05/23: Vlaamse Unesco Commissie, Unesco trefdag Samen toekomst maken!, Brussel, Chantal Bisschop
- 16/05/2023: Groot Onderhoud. De Klimaateditie, FARO, Chantal Bisschop, Laura Danckaert
- 22/05/2023: ICAG-seminarie, “Dîner de l’espoir. Uit eten in België in de donkere jaren '40”, Peter Scholliers, Leuven, Chantal Bisschop, Brecht Demasure, Greet Draye, Sven Lefèvre, Yves Segers
- 23/05/2023: Inspiratie en netwerkdag voor collectiebeheerders. Digitale ontwikkelingen op het snijvlak van immaterieel erfgoed en collecties, Werkplaats Immaterieel Ergoed, FeliX Art & Eco Museum, Drogenbos, Chantal Bisschop, Diantha Osseweijer
- 24/05/2023: Conferentie Observatorium Biercultuur, Brouwershuis, Brussel, Chantal Bisschop
- 03/06/2023: Werkplaats immaterieel erfgoed, Leve Immaterieel Erfgoed, Chantal Bisschop, Laura Danckaert
- 05/06/2023: Photoconsortium Conference, online, Greet Draye, Diantha Osseweijer
- 06/06/2023: 3D in Cultural Heritage bij EUreka3D project, online, Greet Draye, Sven Lefèvre, Diantha Osseweijer
- 07/06/2023: Werkgroep OSLO cultureel erfgoed ihkv OSLO governance, DCJM, online, Diantha Osseweijer
- 08/06/2023: Acerta Webinar, De digitalisering van je HR, stap voor stap, online, Kristel Janssens
- 13/06/2023: CRM voor non-profit, Enter Digital, online, Diantha Osseweijer
- 13/06/2023: Kick-off Lerend netwerk duurzaam collectiebeheer, FARO, Brussel, Brecht Demasure
- 22/06/2023: Opening expo ‘Roeselare geworteld in Erfgoed, Midwest & Stad Roeselare, Ter Posterie, Roeselare, Brecht Demasure
- 22/06/2023: Werkgroep 4 - DCJM OSLO Governance Structuur, meemoo & DCJM, online, Diantha Osseweijer
- 23/06/2023: ErfgoedAcademie en Erfgoed Deal, webinar Lessen uit de Erfgoed Deal, Laura Danckaert
- 23/06/2023: Werkgroep CRM – Erfgoeddienstverleners, ETWIE, FARO Brussel, Diantha Osseweijer
- 31/08/2023: Stichting Heg & Landschap*,* 20 jaar Heg & Landschap, Laura Danckaert
- 23/09/2023: Histories Festival, Histories, Gent, Brecht Demasure
- 29/09/2023: ILVO, Demodag agro-ecologisch proefplatform Hansbeke, Laura Danckaert
- 30/09/2023: VLM, ‘Hoe zorgen we samen voor meer biodiversiteit in landbouwgebied?*’;* Studiedag Partridge en Beespoke, Laura Danckaert
- 11-15/09/2023: EURHO Conference, Cluj-Napoca, Roemenië, Chantal Bisschop, Sven Lefèvre, Yves Segers
- 29/09/2023: Agentschap Onroerend Erfgoed, Studiedag over investeren landschappelijk erfgoed, Laura Danckaert
- 29/09/2023: Lerend netwerk Ontzamelen, FARO, Bert Woestenborghs
- 05/10/2023: The (im)practicalities of commercial opportunities from collections, Rural Museums (UK), online, Sven Lefèvre
- 05/10/2023: Collegagroep Digitalisering van Periodieken, vzw Vlaamse Erfgoedbibliotheken, KU Leuven bibliotheek, Diantha Osseweijer

- 12/10/2023: Gebruikersgroep digitale collectiedata, meemoo, FARO Brussel, Diantha Osseweijer
- 12/10/2023: Platform Agrarische erfgoedcollecties Nederland, Rijksdienst Cultureel Erfgoed Nederland, Deventer, Bert Woestenborghs
- 13/10/2023: Lerend netwerk duurzaam collectiebeheer, FARO, FOMU, Antwerpen, Brecht Demasure
- 19/10/2023: Inspiratiedag erfgoed en migratie, FARO, Brussel, Greet Draye, Sven Lefèvre
- 24/10/2023: Acerta Webinar: Op vier manieren je werknemers belonen, online, Kristel Janssens
- 02/11/2023: Food For Thought, Rural Museum Network (UK), online, Sven Lefèvre
- 08/11/2023: EuropeanaTech presents: The Video Library in the 21st Century. Metadata, Robots and Copyright Headaches, Europeana Foundation, online, Diantha Osseweijer
- 14/11/2023: Copyright office hours on matters affecting the audiovisual industry, documentary filmmakers, film educators, Europeana Foundation, online, Diantha Osseweijer
- 21/11/2023: Workshop 'ErfgoedApp, augmented reality en erfgoedbeacons', FARO, Brussel, Liesbeth Geussens
- 21/11/2023: Webinar "A resource and a source for change? Living heritage and actions for sustainable development", co-organised by the LIVIND Project at the Finnish Heritage Agency and the UNESCO Chair on Intangible Cultural Heritage and Sustainable Development, CY Cergy Paris Université, online, Liesbeth Vandenbroucke
- 23/11/2023: Slotevent Voor Boer en Tuinder, CAG & VRT, Perszaal VRT Brussel, Greet Draye, Sven Lefèvre, Diantha Osseweijer, Lore Van Humbeeck, Marieke Van Hooreweghe
- 25/11/2023: Bokrijk | Vakmanschap & Erfgoed, CAG, CEMPER, Histories, PARCUM, ETWIE, FARO en WIE, Slotevent Focus Vakmanschap, Hangar 58 Bokrijk, Chantal Bisschop
- 27/11/2023: Vorming Multiperspectief sessie 1, Avansa, Leuven, Greet Draye
- 27/11/2023: Trefdag virtueel museum van Vlaanderen, Departement CJM, Brussel, Sven Lefèvre
- 01/12/2023: Lerend netwerk Ontzamelen, FARO, Bert Woestenborghs
- 03-09/12/2023: 18e zitting van het Intergouvernementeel Comité voor de bescherming van het immaterieel cultureel erfgoed, Kasane, Botswana, Chantal Bisschop
- 07/12/2023: Contemporary collecting of tractors and agricultural equipment, Rural Museums Network, Great Britain, Sven Lefèvre, Bert Woestenborghs
- 07/12/2023: Navorming EHBO, Kristel Janssens
- 11/12/2023: Vorming Multiperspectief sessie 2, Avansa, Leuven, Greet Draye
- 12/12/2023: Viering LIBIS 50 jaar, LIBIS, Universiteitshal KU Leuven, Diantha Osseweijer
- 19/12/2023: Basiscursus immaterieel erfgoed, FARO, Brussel, Liesbeth Vandenbroucke

Ook binnen de organisatie werd heel wat kennis en expertise uitgewisseld. Tijdens de maandelijkse teamvergaderingen werden onderzoeksresultaten en ervaringen gedeeld en gepresenteerd. Naast de algemene en praktische zaken werd immers regelmatig een specifiek thema voorgesteld door een van de staf- of projectmedewerkers:

- januari: Auteursrechten en visienota digitale transformatie van de cultuursector (Diantha Osseweijer)
- maart: project Water en Land (Chantal Bisschop en Laura Danckaert)

- april: project MOES-tuin (Lien Vloeberghs)
- juni: project Kasteelkeukens (Greet Draye, Liesbeth Geussens en Yves Segers)
- augustus: project Boeren op de Buis (Lore Van Humbeeck)
- september: project Bos en bomen (Brecht Demasure en Sven Lefèvre)
- december: project Fruiterfgoed bewaard (Liebeth Geussens)

4.3.2 CAG deelt onderzoeksresultaten en expertise met de eigen erfgoedgemeenschap en het brede publiek, onder meer via publicaties en vormingsactiviteiten, en stimuleert en faciliteert zo ook onderzoek door anderen

Naast de website, deelt CAG via lezingen, seminaries, podcasts, webinars, video's, expo's en specifieke vormings- en publieksactiviteiten haar onderzoeksresultaten met een zo breed mogelijk publiek. De vormings- en publieksactiviteiten komen aan bod onder 4.5.2 en voor een overzicht van lezingen en publicaties verwijzen we respectievelijk naar hoofdstuk 7 en 8.

In 2023 finaliseerden we het Video Essay 'Films, Farmers and Machines' dat het product is van onderzoek n.a.v. het EURHO-congres in 2022. Het Video Essay over de impact van films op de motorisatie van de landbouw in België werd finaal gemonteerd en kreeg ook een Nederlandstalige versie en zal in 2024 gepubliceerd worden.

Op 19 oktober 2023 organiseerde Faro een inspiratiedag rond het thema migratie naar aanleiding van de aankomende editie van erfgoeddag in 2024. CAG-medewerkers Greet Draye en Sven Lefèvre stonden er in voor een inspiratiesessie rond het potentieel van culinair erfgoed om het thema migratie te benaderen. De deelnemers werden op basis van inspirerende best-practices van CAG en andere organisaties op weg gezet en geïnspireerd om zelf aan de slag te gaan met culinair erfgoed in het kader van Erfgoeddag 2024.

4.4 CAG ontwikkelt zich via overleg, samenwerking en netwerking verder tot knooppunt van/voor de erfgoedgemeenschap (SD 4)

4.4.1 CAG stemt zijn eigen werking af met de erfgoedgemeenschap

CAG organiseerde in 2023 één bijeenkomst van het collectie-overleg museaal erfgoed (zie 3.2.4.1). In 2023 vond ook één bijeenkomst plaats van het collectie-overleg rond kookboeken en culinaire tijdschriften (zie 3.2.4.1). De tweede, afsluitende bijeenkomst werd uitgesteld naar begin 2024.

Jaarlijks organiseert CAG ook een Domein 4-overleg (zie 3.2.4.2). CAG neemt daarnaast ook actief deel aan het Domeinnetwerk Immaterieel Erfgoed dat minimaal tweemaal per jaar bijeen komt en stemt zijn ICE-werking af met de leden. In 2023 kwam het domeinnetwerk samen op 6 april en op 27 september. Het jaarlijkse overleg tussen CAG en het Departement Omgeving – Afdeling Dierenwelzijn en het Departement CJM vond plaats op 21 september.

Verder nam CAG ook deel aan volgende collega- of werkgroepen:

- Collegagroep Behoud en beheer van bibliothecair erfgoed (FARO en Vlaamse Erfgoedbibliotheken). De collegagroep kwam samen op 21 maart.

- Gebruikersgroep digitale collectiedata, in kader van het project Boeren op de Buis. Deze kwam samen op 16 maart, waar CAG-medewerkers een presentatie verzorgden over het project en een workshop over de implementatie van het OSLO dataprofiel in de CAG databank. Er was ook een volgende samenkomst op 12 oktober.

- Verschillende Werkgroepen DCJM OSLO Governance Structuur, georganiseerd door meemoo en DJCM. Deze kwamen samen op 15 maart, 20 april, 7 juni en 22 juni.

- Werkgroep CRM voor erfgoeddienstverleners op 23 juni, georganiseerd door ETWIE.

- Collegagroep Digitalisering van Periodieken, georganiseerd door vzw Vlaamse Erfgoedbibliotheken op 5 oktober, ter voorbereiding op het digitaliseringproject van de ledenbladen van de Boerenbond.

- Bijeenkomsten van het lerend netwerk Mondelinge Geschiedenis met het oog op het ontwikkelen van een FARO basiscursus Mondelinge Geschiedenis op 16 november en 19 december.

CAG overlegde daarnaast ook met Slow Food Movement Belgium en met het Institut Paul Bocuse (Fr.).

4.4.2 CAG ontwikkelt zich verder als knooppunt binnen het agrarisch erfgoedveld en realiseert samenwerking met personen en organisaties die erfgoed niet als kerntaak hebben

Chantal Bisschop

- Lid Adviescommissie Cultureel-erfgoed, Vlaamse Overheid
- Lid Adviesraad Beleving: Limburgse tradities
- Lid Deelraad Erfgoed Leuven
- Lid Domeinnetwerk Immaterieel Cultureel Erfgoed
- Lid Executive Commitee International Association of Agricultural Museums (AIMA)
- Lid Experten Komité immaterielles Kulturerbe, Deutschsprachigen Gemeinschaft
- Lid Expertencommissie Immaterieel Cultureel Erfgoed, Vlaamse overheid
- Lid Management Committee van European Rural History Film Association (ERHFA)
- Lid raden en werkgroepen erfgoedzorgtrajecten: Frietkotraad, Trekpaardenraad, Hondenzwemmingsraad, Observatorium voor de verscheidenheid van de brouwkunst en haar waardering in België, werkgroep ICE traditionele weidebevloeiing Lommel, broodcultuurraad, werkgroep Sint-Antonius ...

- Lid Werkgroep ‘Living Heritage, Climate Change and the Environment’ ICH NGO FORUM

Brecht Demasure

- Lid Algemene Vergadering Histories
- Lid pool experten voor Cultureel Erfgoed, Vlaamse overheid
- Lid Adviesgroep Cultuur- en erfgoedplatform Bie, Midwest
- Lid atelier Collectiebeleid Erfgoedlabo Leuven
- Lid Werkgroep Erfgoed Landschapspark Zwinstreek
- Lid Lerend netwerk duurzaam collectiebeheer (FARO)

Laura Danckaert

- Lid Domeinnetwerk Immaterieel Cultureel Erfgoed

Greet Draye

- Lid collegagroep Behoud en beheer van bibliotheekcollecties FARO
- Lid stuurgroep Netwerk Bedrijfserfgoed
- Lid pool van deskundigen voor de Expertencommissie Immaterieel Cultureel Erfgoed
- Lid Raad van Bestuur en Algemene Vergadering Cultureel Erfgoed Annuntiaten Heverlee
- Lid pool experten Cultureel Erfgoed, Vlaamse overheid
- Lid wetenschappelijke adviesraad Bakkerijmuseum

Diantha Osseweijer

- Lid Algemene Vergadering Groentemuseum ‘t Grom
- Lid Collegagroep Digitalisering Periodieken (FARO, meemoo en Vlaamse Erfgoedbibliotheken)
- Lid Gebruikersgroep cultureel erfgoed en auteursrecht (FARO)
- Lid Digitaal Atelier Erfgoedlabo Leuven
- Lid Werkgroep DCJM OSLO Governance Structuur (meemoo en DCJM)

Sven Lefèvre

- Lid wetenschappelijk comité Video Essays in Rural History
- Lid klankbordgroep MOT
- Lid Raad van Bestuur Vereniging voor Landbouwgeschiedenis (VLG), Nederland.
- Lid Deelraad Erfgoed Leuven
- Lid Voedsel- en Landbouwadviesraad Leuven

Femke Paulussen

- Lid Deelraad Erfgoed Leuven
- Lid atelier presenteren en programmeren, Erfgoedlabo Leuven
- Lid Voedsel- en Landbouwadviesraad Leuven

Yves Segers

- Lid directeurenoverleg landelijke dienstverlenende rollen
- Lid algemene vergadering Erfgoedlabo Leuven
- Lid Wetenschappelijk Comité Vlaams Architectuur Instituut
- Lid klankbordgroep Nationaal Jenevermuseum Hasselt

- Ondervoorzitter European Rural History Film Association (ERHFA)
- Co-promotor Comparative Rural History Network (CORN)
- Lid Management committee European Rural History Organisation (EURHO)
- Lid Executive committee International Association of Agricultural Museums (AIMA)

Bert Woestenborghs

- Lid klankbordgroep (ETWIE)
- Lid pool experten voor Cultureel Erfgoed (Vlaamse overheid)
- Lid lerend netwerk 'Ontzamelen' (FARO)
- Lid kerngroep Netwerkvorming landbouwcollecties Nederland (RCE Nederland)

4.5 CAG presenteert en valoriseert via publiekswerking en communicatie het agrarisch erfgoed (SD 5)

4.5.1 Het agrarisch erfgoed wordt digitaal ontsloten en gepresenteerd voor een breed publiek via de website van CAG en andere kanalen

Via de website www.cagnet.be wordt het agrarisch erfgoed op diverse manieren digitaal ontsloten en gepresenteerd. In de vorm van onder meer de online verhalen, beeldbank, filmdatabank, online bibliografie en het collectie-overzicht leert het brede publiek de geschiedenis en het erfgoed van landbouw, platteland en voeding beter kennen en biedt het de bezoeker de mogelijkheid om zelf onderzoek te doen op basis van de aangeboden informatie.

Elk jaar verschijnen er zes geïllustreerde online verhalen over een relevant of actueel onderwerp binnen het themaveld landbouw, voeding en landelijk leven. Deze verhalen worden geschreven door medewerkers van CAG, ICAG of externe experts. In 2023 werden de volgende verhalen gepubliceerd op www.cagnet.be/page/verhalen:

- januari: *Meesters van de rivier. Een kleine geschiedenis van de Demer*, door Eline Lathouwers en Yves Segers (https://cagnet.be/page/geschiedenis-demer)
- maart: *Ongewenste dieren op het boerenerf*, door Brecht Demasure (https://cagnet.be/page/ongewenste-dieren)
- mei: *Boeren op de buis: 'Voor Boer en Tuinder' door de jaren heen (1959-1988)*, door Lore Van Humbeeck en Sven Lefèvre (https://cagnet.be/page/boeren-buis)
- juli: *Moestuingeschiedenis: zaaien en oogsten door de eeuwen heen*, door Lien Vloeberghs (https://cagnet.be/page/moestuin)
- september: *Bosbouw in Vlaanderen*, door Brecht Demasure (https://cagnet.be/page/bosbouw)
- november: *Sinterklaaslekkers*, door Antje Scheper (voormalig conservator Nederlands Bakkerij Museum, Hattem) (https://cagnet.be/page/sinterklaaslekkers)

De nieuwe verhalen werden in 2023 in totaal 5.308 keer bezocht, door 2.391 unieke bezoekers. De verhalen blijven een van de best bezochte onderdelen van de website. In totaal stonden er eind 2023

104 verhalen online, goed voor 57.737 bezoeken waarvan 24.700 uniek[1]. Bij elk verhaal werden ook nieuwe beelden aangeleverd door de auteurs, die beschreven werden in de CAG-databank en gepubliceerd in de publieke beeldbank. In totaal waren dit 96 beelden. Bij de verhalen van januari en mei werd ook bewegend beeldmateriaal opgenomen.

Naast de beelden voor de online verhalen, werden de volgende collecties en beelden geregistreerd in de CAG-databank, en (deels) ontsloten via de beeldbank op de website:

- Fotocollectie Collectie Bulskampveld dl 2 (745 records)
- Moestuinerfgoed (60 records)
- Fotocollectie VRT-archief (31 records)
- Fotocollectie Rudy Vervloesem (14 records)

In totaal bevatte de CollectiveAccess databank eind 2023 16.100 beeldrecords (2022: 15.121). De publieke beeldbank op https://cagnet.be/page/beeldbank telde eind 2023 14.268 records (2022: 13.216) en dus online raadpleegbare beelden, die onder voorwaarden in hoge resolutie aangevraagd kunnen worden. Deze voorwaarden worden aangeduid met het Rights Statement label. De beeldaanvragen worden behandeld door de stafmedewerker Erfgoedbank en Digitalisering. In 2023 betrof het in totaal exact 300 beeldaanvragen, met een gemiddelde van 2 beelden per aanvrager (met uitschieters tot 15 beelden). De aanvragen werden gedaan in het kader van onderzoek, niet-commerciële of commerciële publicaties, tentoonstellingen of voor privédoeleinden. De beelden worden online beschermd tegen kopiëren en worden enkel in lage resolutie getoond, om misbruik van het materiaal te voorkomen. In 2023 werd de beeldbank 105.832 keer geraadpleegd (2022: 50.243) door 42.416 unieke bezoekers (2022: 40.231)[2].

De Cinema Rural Filmdatabank werd in 2023 aangevuld met de afleveringen van 'Voor Boer en Tuinder' van de VRT. Eind 2023 telde de CollectiveAccess filmdatabank in totaal 1.822 filmrecords, waarvan 1.354 records publiek raadpleegbaar zijn in de Cinema Rural Filmdatabank. Van deze records zijn er 282 met een online beschikbare versie van de film. In 2023 werd de filmdatabank 10.055 keer geraadpleegd (2022: 2.644) door 2.013 unieke bezoekers (2022: 2.086)[3].

Zowel de records in de beeldbank als de filmdatabank werden in 2023 verder verrijkt door middel van koppelingen met authority files via CollectiveAccess, vanuit de gelinkte entiteitsrecords (met name

[1] Tussen half januari en half juni 2023 werden er door verkeerde website instellingen geen statistieken bijgehouden van www.cagnet.be. Vanaf begin juni werden de statistieken van alle websites bijgehouden in de nieuwe Google Analytics (GA4). De tellingen van beide GA-versies worden voor de rapportage bij elkaar opgeteld. Ondanks het hiaat van zo'n 5 maanden is er tóch een merkbare stijging in het aantal bezoekers van cagnet.be. Er werd geschat nog ca. 40% van het totale aantal bijgeteld om tot een reële eindberekening te komen. Aantal bezoekers verhalen met hiaat: 41.241 waarvan 17.643 uniek.

[2] Telling beeldbank met hiaat: 75.616 waarvan 30.297 uniek.

[3] Telling filmdatabank met hiaat: 7.182 waarvan 1.438 uniek.

Geonames, VIAF, Wikipedia, ODIS en IMDB). In totaal telde de CollectiveAccess entiteitendatabank eind 2023 het volgende aantal records:
- 3.823 persoonsrecords (1.269 historische, 2.554 actuele), waarvan 981 verrijkt.
- 2.608 instellingsrecords (891 historische, 1.717 actuele), waarvan 442 verrijkt.[4]

In 2023 werd verder werk gemaakt van het hernummeren van de beelden in het beeldarchief. Tot 2012 werden de beelden genummerd volgens het Adlib-systeem, waarbij de nummering niet gelijk liep met het objectnummer van het bijhorende record, zoals wel het geval was sinds het gebruik van CollectiveAccess. Hierdoor was het opzoeken van deze beelden in het beeldarchief minder efficiënt en onduidelijk voor de medewerkers. In de zomerperiode van 2023 werd de hernummering van de beelden afgerond. In totaal betrof het ca. 18.000 beelden. Ook werd de rechtenstatus van ca. 250 oudere beelden in de databank onderzocht en waar nodig aangepast.

De online bibliografie werd geüpdated in april 2023. Ze werd 2.065 keer geraadpleegd (2022: 1.263) door 431 unieke bezoekers (2022: 1.029)[5].

Het collectie-overzicht werd in november 2023 geactualiseerd (zie ook 4.1.1). In totaal zijn er 110 publiek toegankelijke collecties op te vragen via het collectie-overzicht. Het werd 6.742 keer (2022: 4.511) geraadpleegd door 911 unieke bezoekers (2022: 3.391)[6].

4.5.2 CAG ontwikkelt een gevarieerde publiekswerking, met oog voor diverse doelgroepen

CAG heeft in 2023 op diverse plaatsen publieksactiviteiten ontwikkeld, afgestemd op diverse doelgroepen. Aan de ene kant waren er verschillende projecten die een significante rol speelden in de publiekswerking, zoals het koepelproject MOES-tuin (zie 6.2), het internationale erfgoedproject Water & Land en het project Boeren op de buis rond het iconische televisieprogramma 'Voor boer en tuinder'. Aan de andere kant werden er vanuit de basiswerking diverse initiatieven ontplooid. Natuurlijk vonden er jaarlijks terugkerende evenementen plaats, zoals Erfgoeddag, waarvan het thema nauw aansloot bij het DNA van CAG, en onze jaarlijkse contactdag. Niet toevallig waren beide gebeurtenissen aan elkaar gelinkt. Bovendien resulteerden enkele verzoeken tot samenwerking in nieuwe kleinere acties. In 2023 werden ook de uitleenbare tentoonstellingen van CAG opnieuw vaker uitgeleend.

Jaarlijks terugkerende publieksacties

Erfgoeddag

De jaarlijkse Erfgoeddag (23 april) kreeg in 2023 het thema 'Beestig'. Begin 2023 verzorgde CAG samen met FARO twee online vragenuurtjes voor geïnteresseerden. CAG werkte in Leuven samen met Stadsarchief Leuven en KADOC-KU Leuven de stadswandeling 'Een beest op je bord?' uit.

---

[4] 2022
- 3.444 persoonsrecords (1.190 historische, 2.254 actuele), waarvan 728 verrijkt.
- 2.574 instellingsrecords (873 historische, 1.701 actuele), waarvan 421 verrijkt.

[5] Telling bibliografie met hiaat: 1.475 waarvan 308 uniek.

[6] Telling collectie-overzicht met hiaat: 4.816 waarvan 651 uniek.

Vlees of geen vlees op je bord? Die keuze is niet eenvoudig en lag aan de grondslag van de expo en wandeling die werden uitgewerkt voor Erfgoeddag. Gezondheidsoverwegingen, culturele en religieuze tradities en bezorgdheden over het klimaat maken dat we ervoor kiezen ander, minder of geen vlees te eten. Tijdens de begeleide wandeling in het Leuvense stadscentrum verkenden deelnemers hoe vleesproductie en -consumptie evolueerden doorheen de tijd. Dat ging van het levende dier en de veemarkten over de slachthuizen en de beenhouwerijen tot de keuken en het bord – thuis of op restaurant. Maar ook het niet-eten van vlees heeft een eigen geschiedenis met tal van sporen in de binnenstad die aan bod kwam in de wandeling. Bij CAG, het Stadsarchief en KADOC werden drie expo's ontwikkeld om het thema verder uit te diepen.

Op Erfgoeddag werd de wandeling drie keer gegidst. De drie initiatiefnemers namen telkens 20 bezoekers op sleeptouw door de stad. De middagsessie werd begeleid door een tolk Vlaamse gebarentaal waardoor de wandeling toegankelijk werd voor doven en slechthorenden die dit initiatief zeer wisten te appreciëren. Om de wandeling een duurzaam karakter te geven werd de route omgezet in een wandeling in de Erfgoedapp, die zowel in het Nederlands als Engels beschikbaar is.

De wandeling 'Een beest op je bord?' kwam uitgebreid aan bod in de communicatie van stad Leuven (LVN stadsmagazine, persconferentie) en werd opgepikt door lokale media (Het Laatste Nieuws en ROB TV). Een artikel in De Standaard tipte de wandeling in de top 10 van activiteiten op Erfgoeddag. FARO kwam filmen tijdens de wandeling met tolk en verwerkte dit in de aftermovie die werd gedeeld na Erfgoeddag. De Erfgoedcel van Leuven stuurde een fotograaf mee die de wandeling eveneens op beeld heeft vastgelegd.

ICAG-seminaries

In de jaarlijkse (I)CAG-seminariereeks die sinds corona in de meeste gevallen als een online webinar wordt aangeboden, kwamen de volgende thema's en sprekers aan bod:

<u>Maandag 13 februari 2023</u>
Online ICAG-seminarie
'Terroir-as-heritage: The instrumentalization of culinary locality in reinforcing identity'
Dra. Jenny Herman (FWO doctoral fellow, KU Leuven)
Aantal inschrijvingen: 24

<u>Woensdag 22 maart 2023</u>
Online ICAG-seminarie
'Klimaat, water en (immaterieel) erfgoed. Leren van het verleden.'
Gertjan de Boer (Voorzitter 'Platform Erfgoed & Klimaat'en Adviseur Erfgoed en Klimaat bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)
Aantal inschrijvingen: 85

<u>Dinsdag 25 april 2023</u>
Online ICAG-seminarie
'Gentse Gronden. Verleden, heden en toekomst van stedelijk landbouwpatrimonium'

Duo-lezing Esther Beeckaert (STAM Gent) en Hans Vandermaelen (ILVO)
Aantal inschrijvingen: 65

Maandag 22 mei 2023
Live ICAG-seminarie, Huis De Munter
'Dîner de l'espoir. Uit eten in België in de duistere jaren '40'
Peter Scholliers (Emeritus Professor, Vrije Universiteit Brussel)
Aantal inschrijvingen: 17

Jaarlijkse contactdag van CAG
Met het oog op Erfgoeddag 'Beestig' sloegen CAG en FARO de handen in elkaar voor een gezamenlijke contactdag 'Beestig Erfgoed' op 30 maart in het Erasmushuis in Leuven. Samen verdiepten we ons in de vraag 'Hoe is onze omgang met dieren en erfgoed van dieren geëvolueerd?'. Maarten Reesink (Universiteit van Amsterdam), Johan De Tavernier (KU Leuven) en Chantal Bisschop (CAG) trapten de contactdag af. Ze reflecteerden elk vanuit hun onderzoekdomein op onze omgang met dieren en hun erfgoed doorheen de geschiedenis. Verschillende inspiratiesessies in de namiddag boden de deelnemers een concrete blik op de rol die dieren innemen in onderzoek, in onze musea en in een erfgoedcontext. Met ruimte voor discussie doken we achter de schermen van wetenschappers, musea en erfgoedspelers. Met keuze uit vier thema's 'Wat is levend erfgoed?', 'Beestig erfgoedonderzoek', Workshop gesprekstechnieken' en 'In gesprek over (opgezette) dieren in musea' boden we de deelnemers uitdaging genoeg voor uitwisseling en debat.
Aantal inschrijvingen: 68

CAG werkte op vraag van verschillende partners ook kleinschalige publieksacties uit. Tijdens Agriflanders 2023 werkte CAG samen met het Agentschap Landbouw en Zeevisserij om de inrichting van de lounge van de stand van het departement en ILVO in te kleden. Het ging om enkele compilaties van audiovisueel agrarisch erfgoed en enkele iconische erfgoedfoto's, die door minimum 500 bezoekers van de stand bekeken werden.

Tijdens het Notenkrakken-feest in Bokrijk (20-21-22 oktober) gaf CAG een reeks lezingen over de veelzijdige geschiedenis van de walnoot. In totaal kwamen er zo'n 500 personen luisteren naar de verhalen van de 'notenprofessor'.

Naar aanleiding van het Europees voorzitterschap van België werkte CAG op vraag van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij tien trivia-weetjes uit over immaterieel agrarisch erfgoed in België. Deze worden toegevoegd aan de maandelijkse 'Presidency Flash' van het Special Committee on Agriculture dat België zal voorzitten.

Expo's
Zie onder 7.2.

4.5.3 Een moderne en doelgerichte communicatie krijgt blijvende aandacht

De website www.cagnet.be vormde ook in 2023 een belangrijke schakel in de communicatie van de organisatie. Niet alleen bevat de website een uitgebreide beeld- en kennisbank met betrekking tot het

erfgoed van landbouw, voeding en landelijk leven. Het is tevens ook het belangrijkste kanaal om over de werking en dienstverlening van CAG te berichten.

In 2023 werd de website verder aangevuld met 21 nieuwsberichten, zes agenda-items, drie projectpagina's en zes verhalen. Verschillende onderdelen van de website werden waar en wanneer nodig up to date gebracht om de bezoekers de meest actuele info te verschaffen.

Naast de website is ook de maandelijkse nieuwsbrief een belangrijke pijler in de communicatie van CAG. Daarin krijgen abonnees maandelijks een themaverhaal of Object in de Kijker, een achttal korte nieuwsberichten met een link naar de website en aankondigingen van activiteiten of vormingen.
Eind 2023 ontvingen 3.513 ingeschrevenen de nieuwsbrief, met een gemiddelde open rate van 42% en click rate van 9.6%, over een totaal van 15 nieuwsbriefverzendingen (11 nieuwsbrieven, één uitnodiging voor de contactdag, één nieuwsbrief over Erfgoeddag, één nieuwsbrief over het project MOES-tuin en één kerstwens). In 2023 werden ook twee internationale nieuwsbrieven verstuurd naar 4.303 abonnees. De internationale nieuwsbrieven hebben een gemiddelde open rate van 40% en een gemiddelde click rate van 4.4%.

Voor het project MOES-tuin werd een aparte mailing opgezet waarin we elke week een (historisch) moestuinweetje deelden. In mei 2023 telde die lijst 50 geadresseerden, in december 2023 liep dit aantal op tot 138 personen.

Om de werking van CAG op een overzichtelijke manier te presenteren aan een breed publiek werd opnieuw een publieksversie van het jaarverslag van 2023 opgemaakt. Deze verkorte versie met infographics werd via de nieuwsbrief gedeeld en gepubliceerd op de website.

CAG zette in 2023 verder in op communicatie via sociale media. Zowel op Facebook, Instagram (@centrumagrarischegeschiedenis) als LinkedIn deelde CAG interessante informatie, beelden, video's en evenementen met betrekking tot de geschiedenis en het erfgoed van landbouw, voeding en landelijk leven. Voor het breder delen van diverse resultaten van de werking van CAG werd er ook ingezet op de platformen van Vimeo, Slideshare en Soundcloud, om zo een meer divers publiek te bereiken en deze inhoud gemakkelijker te verspreiden.

Alle sociale mediakanalen kenden een aangroei van het aantal volgers (zie ook hoofdstuk 10 'CAG in cijfers'). Met in totaal 136 berichten op de Facebookpagina werden 57.500 personen bereikt, een stijging van 67% in vergelijking met het jaar voordien. De mediaan van reacties, opmerkingen en deelacties voor berichten is 14 (gelijk aan het jaar voordien). Twee posts staken erbovenuit qua bereik: zowel de verhuis van de MOES-tuin expo naar het Tivolipark in Mechelen als het slotevent van het project Boeren op de Buis bereikten 5.500 personen. Een derde top-post was de bedrijfsgeschiedenis van houtverwerkend bedrijf Smeets naar aanleiding van 'De week van het bos' met een bereik van 3.400 personen.

Op Instagram verschenen 82 berichten en 153 verhalen, waarmee we 1.600 personen bereikten (een stijging van 48.8% in vergelijking met vorig jaar). De mediaan van reacties, opmerkingen en deelacties voor berichten is 15 (een daling van 15% in vergelijking met het jaar voordien). Een reel over de hooischudder die in beeld kwam op Plattelandstv bereikte 403 personen, het hoogste aantal per post

dit jaar. Daarna volgt een post over nieuwe collega Liesbeth (330 personen) en een reel over de documentaire 'Brussels Grondwitloof: zaden van eigen kweek' (302 personen).

CAG is ook actief op LinkedIn, waar we afgelopen jaar 18.903 personen bereikten. De post waarin we terugblikten op een succesvolle 'Beestige contactdag', had het grootste aantal weergaven (1.392), gevolgd door een bijdrage over onze deelname aan het EURHO-congres in Cluj (658) en de vacature voor een stafmedewerker onroerend erfgoed (ABD) (638).

Op het videoplatform Vimeo werden onze reportages 6.650 keer bekeken (tegenover 2.600 keer in 2022). Een korte reportage over de schade door wateroverlast in 1953 werd het meest bekeken (1.022 views), gevolgd door de documentaire 'Brussels grondwitloof: zaden van eigen kweek' (405 views) en een handleiding over hoe je historische kaarten op Geopunt kunt raadplegen (550 views). In totaal publiceerden we in 2023 28 video's op Vimeo.

De projectwebsite www.moes-tuin.be vormde de centrale schakel in de communicatie van het koepelproject MOES-tuin. De website bevat een staalkaart van moestuinerfgoed in verschillende collecties, een overzicht van verschillende moestuinpraktijken die in kaart werden gebracht, meer info over de proef- en toontuinen en alle (historische) moestuinweetjes die wekelijks worden verzonden (mei 2023 – mei 2024). De bezoeker kan de online expo bekijken en meer informatie vinden over de verschillende projectpartners ('t Grom, Huis van Alijn, CO7, Erfgoedcel Mechelen en Erfgoed Haspengouw, VELT, Tuinhier, Landelijke Gilden en Cera). Ook deelt de website informatie over de publieksactiviteiten: data, locaties van de reizende expo en verschillende workshops. De hosting van de website wordt verdergezet zodat de informatie en de online expo beschikbaar blijven voor het brede publiek. Na 2023 zal de informatie op een structurele manier worden geïntegreerd in www.cagnet.be. De communicatie rond het project en de activiteiten verliep via de nieuwsbrief van CAG. Waar mogelijk en wenselijk communiceerden de partners van het project via hun eigen kanalen over MOES-tuin of deelaspecten van het project. Op sociale media werden geregeld inhoudelijke en informatieve berichten gepost.

Persberichten werden verstuurd naar aanleiding van de verschillende openingen van de expo 'MOES-tuin leeft!' (Borgloon, Ieper en Mechelen), een oproep naar moestuinfoto's, de opening van de expo 'Teeltselectie? Een vak apart!' in witloofmuseum De Krop, het slotevent van Boeren op de buis en de erkenning van het witteren door UNESCO.

4.6 CAG realiseert alle randvoorwaarden om als kwaliteitsvolle organisatie zijn missie op een duurzame manier te realiseren (SD 6)

4.6.1 CAG creëert een warme en stimulerende werkomgeving en investeert in een duurzaam personeelsbeleid

Het personeelsbeleid van CAG is geschoeid op het ABC-model van de zelfdeterminatietheorie. Deze wetenschappelijk theorie toont aan dat werknemers drie basisbehoeften hebben: Autonomie, Betrokkenheid en Competentie (ABC). CAG concretiseert dit o.a. op volgende manier:

-**Autonomie**: medewerkers voeren hun taken zelfstandig uit.
-**Betrokkenheid** wordt o.a. gestimuleerd via de mogelijkheid om zelf (project)ideeën in te dienen en uit te werken.
-**Competentie:** binnen CAG heerst tenslotte ook een cultuur van zelfontwikkeling via vormingen en kennisdeling.

Het lage personeelsverloop bij het centrum lijkt het bewijs te zijn dat dit model uitstekend werkt en leidt tot gemotiveerde en gelukkige medewerkers, die goed functioneren binnen een hecht team. Getuige daarvan zijn de steeds gezellige nieuwjaarsetentjes (20 januari 2023: Noordoever Leuven) en de geslaagde teamuitstappen (4 juli 2023: bezoek Plantentuin Meise en Hof ter Vrijlegem).

4.6.2 CAG heeft een gepaste en gedragen organisatiestructuur en integreert de regels inzake goed bestuur blijvend in zijn werking

CAG kon in 2023 beschikken over een werkingssubsidie van de Vlaamse overheid, Departement CJM, afdeling Cultureel erfgoed van 448.120 euro en een subsidie van 282.906 euro voor het beheer van de collectie Bulskampveld. Daarnaast werden ook weer een aantal projectsubsidies binnengehaald voor nieuwe (of uitdieping van bestaande) projecten (zie ook hoofdstuk 6). Voor het goed beheer van al deze middelen werd vooraf steeds een begroting opgesteld en de beschikbare budgetten werden doorheen het hele jaar regelmatig opgevolgd door de stafmedewerker administratie en gerapporteerd aan de clusterverantwoordelijken en coördinator. De concrete uitgaven van zowel de werkingssubsidie als de extra projectgelden werden achteraf steeds zorgvuldig verantwoord en gestaafd met de nodige bewijsstukken.

In 2023 werden ook de statuten van de VZW vernieuwd volgens de nieuwe richtlijnen van het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV). Bovendien werd gehoor gegeven aan de aanbevelingen van het Departement CJM om de Algemene Vergadering en het bestuursorgaan te verruimen (diversiteit). Frank Fol (Meesterkoks) en Jessie Van Tricht (Ferm) werden verwelkomd als nieuwe leden van de Algemene Vergadering en Lieve Opsteyn werd aangesteld als nieuw bestuurslid van CAG.

Het intern reglement waarin de bevoegdheden van het bestuursorgaan, de Algemene Vergadering en de coördinator worden omschreven, werd overeenkomstig de aanbevelingen van het WVV aangepast en het huishoudelijk reglement dat alle praktische werk- en kantoorafspraken omvat, werd bij nieuwe werkafspraken telkens geüpdated.

4.6.3 CAG verweeft de basisprincipes van duurzaamheid en ecologisch bewustzijn sterker in zijn werking

Duurzaamheid en ecologisch bewustzijn zijn geen loze begrippen bij CAG, maar worden concreet toegepast. Zo komt het drinkwater op kantoor uit een tapsysteem aangesloten op de waterleiding, gebeurt alle communicatie digitaal, en wordt er zo veel mogelijk gebruik gemaakt van het openbaar vervoer en deelwagens of –fietsen. Vanaf 2023 wordt ook jaarlijks een CO2-compensatie-vergoeding

gestort voor vliegreizen die CAG-collega's in dienstverband maken. In 2023 ging de gift van CAG in dit kader naar het project ‘Trees for Farmers’ (https://treesforfarmers.com/).

Daarnaast worden expo’s, die voor een bepaald project ontwikkeld werden, ook na de projectperiode nog zoveel mogelijk uitgeleend aan andere geïnteresseerden (zie 7.2).

Thema’s als duurzaamheid en ecologisch bewustzijn worden niet enkel toegepast binnen de werking van CAG, maar zijn daarnaast ook inhoudelijke topics bij een aantal CAG-projecten, zoals Water & Land, MOES-tuin en Focus Vakmanschap (zie hoofdstuk 6).

In het najaar van 2021 is CAG lid geworden van het Pulse-transitienetwerk (https://www.pulsenetwerk.be/). Zo verbindt CAG zich met een 1 000-tal organisaties en individuen uit de cultuur-, jeugd en mediasector die experimenteren met duurzame alternatieven voor ons huidige samenlevingsmodel. Op 13 maart 2023 was CAG ook aanwezig op het Oogstmoment voor het Pulse Memorandum. Het memorandum wil o.a. het belang van de cultuursector in de transitie naar een duurzame, sociaal rechtvaardige samenleving in de verf zetten en stipt aan wat de organisaties in het Pulse transitienetwerk daarvoor nodig hebben.

5 Taak inzake de werking van de Collectie Bulskampveld

5.1 CAG beheert de Collectie Bulskampveld volgens de regels van de kunst en het voortbestaan ervan wordt verzekerd (SD 1)

5.1.1 Beschikken over een degelijk informatiebeheer (OD 1.1)

De objecten van de Collectie Bulskampveld zijn geregistreerd in het online collectieregistratiesysteem Axiell Collections. In 2023 werden informatie en aanpassingen over standplaats, toestand, bruikleen en conserveringsbehandelingen naar jaarlijkse gewoonte geregistreerd.

In 2023 bezocht de collectiebeheerder minstens maandelijks het depot in Zwevezele (17 januari, 17 februari, 15 maart, 22 maart, 29 maart, 13 april, 24 mei, 1 juni, 7 juni, 27 juni, 5 juli, 6 juli, 7 juli, 20 september, 19 oktober, 15 november). Bij elk bezoek werd een rondgang door de collectie gemaakt om mogelijke calamiteiten op te sporen. Regelmatig vond er een toestands- en standplaatscontrole plaats voor een deel van de collectie.

5.1.2 Realiseren van een kwaliteitsvolle bewaaromgeving (OD 1.2)

In het laatste jaar van de beleidsperiode gaf CAG de opdracht aan Object Care om de algemene bewaaromstandigheden en risico's in het depot te analyseren en om een conditierapport van de drie topstukken te maken. Op basis van de aanbevelingen kan in de periode 2024-2028 nog beter voor de collectie worden gezorgd. Als depotgebouw voor agrarisch erfgoed blijkt de loods te voldoen. Er zijn wel belangrijke aandachtspunten. Zo is er aandacht vereist inzake houtborende insecten, vervuiling, brand, water en lichtinval. Object Care stelde enkele (laagdrempelige) aanbevelingen voor om hier aan tegemoet te komen.

Naar jaarlijkse gewoonte werd het calamiteitenplan in 2023 geüpdatet. Het depot blijft ook verder opgenomen in het Digitaal Interventie Plan (DIP) van de brandweerzone Midwest.

Ook in 2023 werd het klimaat gemonitord a.d.h.v. twee dataloggers in het depot die om het kwartier de temperatuur en de relatieve vochtigheid meten. Zie de resultaten in de tabel hieronder.

25/01/2024	**Resultaten 1 oktober 2022 – 1 januari 2024**					
	Temperatuur			Relatieve vochtigheid		
	Max.	Min.	Gem.	Max.	Min.	Gem.
Grote loods	25,4°C	3,9°C	13,5°C	91,2%	52,6%	76,3%
Kleine loods	27,2°C	1,5°C	13,1°C	88,1%	53,4%	74,6%

De relatieve vochtigheid scoorde in beide depotgebouwen op het eerste zicht minder goed. De optimale streefwaarde tussen 40 en 60% (ASHRAE) werd enkel in de zomermaanden bereikt. Als opslagplaats type D blijft het depot een niet-geïsoleerde, onverwarmde loods waarbij ingrepen op het binnenklimaat geen evidentie zijn (praktisch, financieel). Een minder optimale luchtvochtigheid tast de collectie slechts in beperkte mate aan.

Verder waren er in 2023 de jaarlijkse controles van de technische installaties en de depothulpmiddelen. Op 17 januari kwam SomatiFIE langs voor de controle van de brandblusapparaten en op dezelfde dag passeerde VIVOX om de verwarmingsinstallatie (op stookolie) controleren. De firma Vincotte kwam langs op 15 november voor het controleren en keuren van de heftoestellen.

Op 19 oktober en 15 november werd een insecticidebehandeling uitgevoerd op basis van verschillende toestandscontroles. In totaal kregen ruim 150 stukken een behandeling.

In de loop van 2023 werden de houten paletten vervangen door de plastieken PE-paletten. De verhuisoperatie gebeurde doorheen het jaar. Voor de zware stukken kreeg de collectiebeheerder hulp van een drietal jobstudenten op 5, 6 en 7 juli. Ook voorwerpen die voorheen nog op de grond stonden, werden op een palet geplaatst.

5.1.3 Faciliteren en realiseren van een efficiënt en open bruikleenverkeer (OD 1.3)

Volgende bruiklenen liepen in 2023:

- Honingslinger, twee bijenkamers en twee bijenkorven voor de tijdelijke expo 'Blommen en bietjes' n.a.v. Erfgoeddag 2023 bij het Bloemenzaadwinningsperceel Bieland in Wingene (uitgeleend van 14 april 2023 tot 8 mei 2023, bruikleennemer Gemeente Wingene)
- Tabakscheutspuit voor de tijdelijke expo 'Roeselare geworteld in erfgoed' in Ter Posterie in Roeselare (uitgeleend van 22 juni 2023 tot 24 september 2023, bruikleennemer Stad Roeselare)
- Planthout en plantkoord voor een reminiscentieproject inzake moestuinerfgoed in Mechelen (uitgeleend van 25 mei 2023 tot 1 juli 2023, bruikleennemer CAG)
- Lastoestel (carbuur) voor de tijdelijke expo Ferro Non Ferro in het Industriemuseum in Gent (uitgeleend van 15 oktober 2023 tot 30 september 2024, bruikleennemer Stad Gent)
- Aardappelplantmachine en spade voor de tijdelijke expo Op Gentse Gronden in het STAM in Gent (uitgeleend van 1 maart 2024 tot 1 november 2024, bruikleennemer Stad Gent) (bruikleen aangevraagd en opgestart in 2023)

5.2 CAG verwerft nieuwe kennis met betrekking tot de kern van de Collectie Bulskampveld en wisselt deze kennis uit (SD 2)

5.2.1 Uitbouw van de eigen expertise aan de hand van onderzoek (OD 2.1)

5.2.1.1 Algemeen onderzoek

Met de overdracht van de Collectie Bulskampveld van de Provincie West-Vlaanderen naar de Vlaamse overheid in 2018, werd ook veel documentair materiaal en foto's inzake de collectie aan CAG geschonken. In totaal ging het om 965 foto's, goed voor 880 beschrijvingen in Collective Access. In 2023 werden alle foto's grondig beschreven in het systeem en voorzien van de nodige metadata. In bepaalde gevallen was kort bijkomend onderzoek nodig om de foto te identificeren of beter te duiden. Er werden ook linken gelegd naar de objectfoto's in Axiell Collections.

In 2023 werkte Collectie Bulskampveld verder aan een thesaurus i.v.m. ongemotoriseerd goederenvervoer (gegroeid uit het thema wagenmakerij) voor de AAT. Het opstellen van de termenlijst gebeurde in samenwerking met het Karrenmuseum en het MOT. De lijst werd voor de zomer ingestuurd naar de Nederlandstalige redactie van AAT waarop feedback werd geleverd. Eind 2023 werd contact opgenomen met het MERL voor adequate Engelstalige vertaling van de termen. Bedoeling is om in voorjaar 2024 te landen met dit traject.

5.2.1.2 Ontwikkeling van thema's verbonden aan collectie

Het centrale thema waarrond in 2023 door de Collectie Bulskampveld werd gewerkt was 'Bos & Bomen'. Concreet focusten we ons op de bosbouw- en boomkwekerijsector, haar geschiedenis en haar erfgoed. Hout is een belangrijk thema in de collectie, denk maar aan de vele ambachten die van de grondstof afhankelijk waren, of de vele landbouwwerktuigen die uit hout zijn opgebouwd. De winning van het hout via de bosbouw en de kweek van bomen zijn daarom twee belangrijke thema's om bijkomende expertise rond te verwerven, om zo het beheer en de ontsluiting van de collectie te verbeteren.

2023 stond daarom voornamelijk in het teken van de verwerving van nieuwe kennis rond dit thema met daarbij aandacht voor de belangrijkste literatuur, termen en thematieken die betrekking hebben op de collectie. In het kader van het traject rond Bosbouw werd in het voorjaar een uitgebreid literatuuronderzoek uitgevoerd in combinatie met het verkennen van de belangrijkste (erfgoed)collecties. Een bijkomende oproep naar boserfgoed en sprekende foto's werd verspreid via diverse kanalen en kreeg langs verschillende wegen gehoor. De eerste bevindingen rond het thema werden gesynthetiseerd in een themaverhaal dat in september verscheen.

Al deze bevindingen en nieuwe expertise krijgen hun neerslag in een rapport over het bosbouwerfgoed, met focus op de regio Noord-West-Vlaanderen. Het zal bestaan uit drie grote delen: vooreerst is er een soort van 'wegwijzer' - een kennismaking – met de wereld van de bosbouw. Verschillende actoren (personen, organisaties, overheid, musea...) komen aan bod. In een tweede deel wordt een overzicht geschetst van de aanwezige literatuur en bronnen. Er bestaan reeds veel gedetailleerde bronbeschrijvingen. Daarom wordt hier slechts een klein, beknopt overzicht gegeven. Als laatste deel behandelen we een lokale casus. We kiezen ervoor om de bosbouwsector in Noordelijk West-Vlaanderen (met inbegrip van de regio van het Bulskampveld) verder toe te lichten.

Het traject rond de boomkwekerijen bestond voor namelijk uit het opbouwen van netwerken om de sector te leren kennen. Een van de doelstellingen was niet alleen om de geschiedenis van deze heterogene sector in kaart te brengen, maar ook om de verschillende actoren en organisaties te leren kennen, te sensibiliseren en kennis te laten maken met de werking van CAG en de Collectie Bulskampveld. In eerste instantie lag de nadruk op de bosboomkwekerijen waarvan de meeste gezien de bodemsamenstelling in het herkomstgebied (regio Bulskampveld) van de collectie gelegen zijn. Er volgden bedrijfsbezoeken bij boomkwekerijen Schepers en Allaert in Wingene, De Bruyn in Betekom en gesprekken met AVBS en voormalig voorzitter van de Boomkwekerijfederatie Noord-België Lucien Verschoren. Een aantal van de gesprekken brachten ook belangrijk erfgoed aan het licht, waaronder

een mooi en uitgebreid bedrijfsarchief bij Schepers. Enkele stukken werden gedigitaliseerd en die zullen in 2024 digitaal worden ontsloten. Het gaat over zo'n 50 records. De inzichten uit die gesprekken worden inhoudelijk aangevuld met onderzoek op basis van (internationale) literatuur. Verder werden ook de archieven van de Nationale Landbouw- en Voedingscoöperatie (NLVC) ingekeken om de periode van de Tweede Wereldoorlog te belichten.

Er werden ook kleinere verhalen achter de collectie uitgespit. Voor de rubriek 'object in de kijker' (zie 5.3.1) onderzoekt CAG een specifiek object in de collectie. Zo vertelden twee gepensioneerde West-Vlaamse landbouwers over de keer- en wentelploeg (inv. 76 en 216), de erwtenploeg (inv. 222) en de aardappelplantmachine (inv. 502). Gezien 2023 vooral in teken stond van het project Bos & bomen maakte CAG twee filmpjes over de bomenwagen (inv. 319) en de boomwortelploeg (inv. 446).

Erfgoeddag 2023 had als thema Beestig erfgoed. Op vraag van Histories en de redactie van Tijd-Schrift werd in het voorjaar van 2023 een artikel geschreven over erfgoed en dieren. De keuze viel op het onderwerp ongewenste dieren op het boerenerf. De omgang van de landbouwsector met ratten, muizen, mollen... stond centraal in het onderzoek. De uitgave verscheen rond Erfgoeddag, weliswaar gedateerd op 2022. Op basis van het onderzoek verscheen ook een themaverhaal op de website van CAG.

5.2.2 Ontsluiten van de opgedane kennis en expertise over de collectie en delen met de eigen erfgoedgemeenschap en het brede publiek (OD 2.2)

Naast het themanummer van Tijd-Schrift over erfgoed en dieren, wijdde ook het jaarboek van de Koninklijke Bond der Oost-Vlaamse Volkskundigen in 2023 een speciale editie aan het thema dieren en erfgoed (volkskunde, geschiedenis, sport en taal). CAG schreef hiervoor twee artikels, gebaseerd op vroeger onderzoek: over de Belgische veestapel tijdens de Eerste Wereldoorlog en over ongewenste dieren op het boerenerf.

Naar jaarlijkse gewoonte maakte de werking rond de Collectie Bulskampveld enkele artikels aan op Wikipedia. Deze keer waren alle lemma's gelinkt aan het thema Bos & Bomen: 'stronkentrekker', 'boomkweker' en 'woudmeester'.

Op 7 juni 2023 fungeerde het depot van de Collectie Bulskampveld als gastheer voor het collectieoverleg roerend erfgoed landbouw/voeding. Na de vergadering kregen de aanwezige depot- en collectiebeheerders een rondleiding in het depot. Zie ook 4.4.1.

5.3 De Collectie Bulskampveld wordt via publiekswerking en communicatie gepresenteerd en gevaloriseerd (SD 3)

5.3.1 Digitaal ontsluiten en presenteren van de collectie voor een breed publiek via een eigen website en andere digitale media (OD 3.1)

Elk collectiestuk is uniek en herbergt een schat aan informatie en verhalen. Daarom zoomt CAG aan de hand van de rubriek 'object in de kijker' in op een specifiek object uit de collectie. Aan de hand van dit object komt de brede historische context aan bod, maar is er ook oog voor de persoonlijke verhalen achter de objecten. Elk Object in de Kijker is voorzien van een korte tekst en een aantrekkelijk filmpje waarin het object door een expert ter zake besproken wordt. Dat kan een van de CAG-medewerkers zijn, maar evenzeer een collega uit de erfgoedsector of oud land- en tuinbouwers die zelf nog herinneringen hebben aan het object. In 2023 ging het om de volgende objecten:

Februari	Voet- en wentelploeg	inv. nr. 216, 76
April	Erwtenploeg	inv. nr. 222
Juni	Aardappelplantmachine	inv. nr. 502
September	Bomenwagen	Inv. Nr. 319
December	Boomwortelploeg	inv. nr. 446

Verschillende samenwerkingen leidden ertoe dat de collectie in de kijker kwam te staan via externe partners. PlattelandsTV zond in 2023 onder de noemer 'Boerenverstand' korte clips uit waarbij de kijker bij wijze van quiz wordt uitgedaagd om de functie van een opmerkelijk erfgoedobject uit de collectie te achterhalen. 'Boerenverstand' was in het voorjaar een vaste rubriek in het weekendprogramma van de zender en is sindsdien nog steeds op geregelde tijdstippen te zien als afzonderlijke clip tussen twee programma's. Tijdens de zomer werden in samenwerking met VILTtv opnieuw opnames uitgevoerd samen met enkele landbouwers op leeftijd voor de rubriek 'Goed Gerief' dat om de twee maanden wordt uitgezonden in de uitzending van VILTtv, eveneens op PlattelandsTV. In deze rubriek vertellen de landbouwers over de werking en de historische context van objecten uit de Collectie Bulskampveld, waarna een reportage volgt van het hedendaagse equivalent in de moderne landbouw. De rubriek zal nog tot de zomer lopen en de filmpjes worden in 2024 door CAG gevaloriseerd als object in de kijker.

De Collectie Bulskampveld en meer bepaald de driewielkar (inv. nr. 181) kreeg ook bijzondere aandacht naar aanleiding van de twintigste verjaardag van het topstukkendecreet. In het depot werden opnames gehouden om meer uitleg te geven waarom de driewielkar erkend is als topstuk door de Vlaamse overheid. Die uitleg kreeg een plaats in een filmpje dat een overzicht geeft over verscheidenheid en verspreiding van topstukken in Vlaanderen dat in het MAS te zien is in de expo Zeldzaam & Onmisbaar (31/10/2023-25/02/2024)

De fotocollectie die bij de Collectie Bulskampveld hoort en die in 2023 uitvoerig beschreven werd, werd eveneens (grotendeels) ontsloten via de beeldbank van CAG. Sinds de collectie online beschikbaar is, volgden reeds een tiental beeldaanvragen.

5.3.2 Ontwikkelen van een gevarieerde publiekswerking in samenwerking met diverse (erfgoed)partners en met oog voor diverse doelgroepen (OD 3.2)

In het kader van erfgoeddag werd samengewerkt met de gemeente Wingene. Centraal stond daarbij het thema van de imkerij en de bijenteelt. CAG werkte in het kader hiervan een expo op maat uit die in 12 panelen die geschiedenis in beeld bracht. Verschillende objecten uit de collectie werden hiervoor tentoongesteld. De expo kaderde in een bredere activiteit van de gemeente en ging door op het bloemenveld van Zwevezele, waar een groep vrijwilligers eigen bloemenzaad wint. De expo was dan ook gekoppeld aan het ophalen van de eerste lading bloemenzaad door de inwoners van de gemeente, waarbij ook de nodige catering en een kleine honingmarkt voorzien was. In totaal kon de expo rekenen op zo'n 400-tal bezoekers. De expo en objecten uit de collectie werden op zaterdag 28 en zondag 29 oktober opnieuw tentoongesteld in de bibliotheek van Zwevezele.

Voor het eerst werd ook samengewerkt met studenten Culturele Studies van KU Leuven om met de collectie in interactie te treden. Naar aanleiding van hun vak 'Cultural Policy Project' kregen de studenten de opdracht om een creatieve (digitale) interpretatie van de collectie uit te werken. Na een inleidend bezoek aan de collectie, besloten de studenten over te gaan tot het 3D-scannen van een selectie opmerkelijke objecten en deze te verwerken in de AR-omgeving van de Erfgoedapp. Dit leidde uiteindelijk tot enerzijds een Erfgoedapp-ervaring waarbij de gebruiker meer te weten komt over de collectie en hierbij ook het depot in 360°-interface kan bekijken en anderzijds tot een digitaal verhaal waarbij de input van het CAG-themaverhaal 'Een Jaar op het Veld' verweven werd met de AR-weergave van de objecten. CAG bekijkt in 2024 hoe het deze content digitaal publiek toegankelijk kan ontsluiten.

De Collectie Bulskampveld was een van de organiserende partners van een participatieve kijksessie binnen het erfgoedproject 'Boeren op de buis' van CAG. Zo'n 15-tal lokale (oudere) land- en tuinbouw(st)ers kwamen samen in het depot van de collectie om er samen een namiddag naar historische fragmenten van Voor boer en tuinder te kijken. Daarbij werden ze niet alleen bevraagd rond hun eigen herinneringen aan het programma, maar ook hun persoonlijke verhalen en ervaringen over de veranderende landbouwsector werden gedeeld en gedocumenteerd. Ter afsluiting volgde een rondleiding doorheen het depot.

Collectie Bulskampveld werkte ook mee aan de tijdelijke expo 'Roeselare geworteld in erfgoed' in Ter Posterie, Roeselare (zie 5.1.3). Niet alleen werd een tabakscheutspuit ter beschikking gesteld voor de tentoonstelling, collectiebeheerder Brecht Demasure werd ook gecast als één van de erfgoedambassadeurs van de stad. Er werd een filmpje opgenomen waarin de collectiebeheerder meer tekst en duiding gaf bij het erfgoedobject en hoe dat een belangrijke rol speelde in de ontwikkeling van Roeselare. Het filmpje werd getoond tijdens de expo van 22 juni tot en met 24 september 2023. De expo trok 1543 bezoekers.

5.3.3 Beschikken over een moderne en doelgerichte communicatie (OD 3.3)

De website (www.collectiebulskampveld.be) blijft het voornaamste communicatiemiddel rond de collectie. De content die daar verschijnt, wordt zoveel als mogelijke mee in de communicatiestroom van CAG opgenomen, in afstemming met de communicatiestrategie van CAG. Regelmatig worden nieuwsberichten gepubliceerd over de werking van de collectie en het werk achter de schermen. De

digitale publiekswerking met in het bijzonder de aandacht voor filmpjes, zorgt eveneens voor stoffering van de website waardoor beleving steeds meer centraal komt te staan.

De website werd in 2023 2734 keer bezocht (tegenover 4007 in 2022) en kende 1942 unieke bezoekers (tegenover 2611 in 2022). Die daling valt deels te verantwoorden door de uitgebreide communicatiecampagne in 2022 n.a.v. de lancering van de publiekswerking rond 'De Wagenmakerij in Vlaanderen'. De rubriek 'Object in de kijker' evolueerde naar een tweemaandelijkse bijdrage in de nieuwsbrief van CAG, waardoor er minder frequent bezoekers naar de website geleid waren.

5.4 CAG realiseert een kwaliteitsvolle werking rond de Collectie Bulskampveld die als katalysator fungeert voor de hele erfgoedgemeenschap (SD 4)

5.4.1 Afstemmen van de werking met de erfgoedsector (OD 4.1)

Op vraag van het Departement Cultuur, Jeugd en Media (CJM) zet CAG zijn engagement voor de Collectie Bulskampveld verder in de beleidsperiode 2024-2028. Het diende hiervoor in 2022 een nieuw beleidsplan in, dat gunstig werd geëvalueerd en waarmee CAG het engagement rond de Collectie Bulskampveld verderzet. De bevindingen van Objectcare in verband met de topstukken in de collectie werden overgemaakt aan het departement CJM.

5.4.2 Delen van de eigen expertise met de erfgoedsector (OD 4.2)

De medewerkers verbonden aan de Collectie Bulskampveld delen hun expertise met de erfgoedsector op meerdere manieren. Ze nemen deel aan het collectie-overleg roerend agrarisch erfgoed geïnitieerd door CAG. Dit jaar fungeerde het depot Bulskampveld zelfs als vergaderlocatie voor één van de bijeenkomsten (zie 3.2.4.1.). Daarnaast was de collectiebeheerder in 2023 lid van de klankbordgroep Landschapsbiografie van de Zwinstreek (initiatiefnemer Provincie West-Vlaanderen). Ook het atelier collectiebeleid van Erfgoedlabo Leuven werd opgevolgd. In 2023 was er de afsluitende studiedag van Erfgoed en de vier elementen, ingericht door het Erfgoedlabo.

De collectiebeheerder neemt deel aan het Lerend netwerk duurzaam collectiebeheer. Op 13 juni vond de kick-off plaats bij FARO met een uitzetting van klimaatspecialist Henry McGhie (GB). Doel was om de uitdagingen van een modern collectiebeheer te koppelen aan de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) van de Verenigde Naties. Op 13 oktober volgde in het FOMU een vervolgsessie waarbij de deelnemers één casus verder uitwerken (preventieve conservatie). In 2024 loopt dit verder.

6 Projecten

Naast de basiswerking als dienstverlenende organisatie (zie onder 4) en de taak die CAG opneemt in de werking van de Collectie Bulskampveld (zie onder 5) participeerde CAG ook aan tal van andere projecten m.b.t. de geschiedenis en het erfgoed van landbouw, voeding en landelijk leven. Deze activiteiten waren van uiteenlopende aard: sommige hadden veeleer een onderzoekscomponent, bij andere primeerde dan weer het publiekskarakter. Via deze dynamische projectenwerking wil CAG een integrale en geïntegreerde aanpak van het agrarisch en culinair erfgoed blijven ontwikkelen en zo ook de basiswerking van het centrum in heel Vlaanderen en Brussel (en op termijn ook meer en meer in het buitenland) versterken. Bovendien genereerden deze extern gefinancierde projecten extra middelen. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de extern gefinancierde projecten die in 2023 werden uitgevoerd.

6.1 Focus Vakmanschap

CAG is partner in het project Focus Vakmanschap van Bokrijk | Vakmanschap & Erfgoed, dat inzet op het ondersteunen van erfgoedgemeenschappen en vaklui in het borgen van hun vakmanschap en het delen en activeren ervan. Het project liep van 2021 tot 2023. Er werd in 2021 een basismethodologie uitgewerkt voor het (audiovisueel) documenteren van vakmanschappen. Aan de hand van tien inspirerende praktijkvoorbeelden werd deze basis door Vakmanschap & Erfgoed en de partners van het Domeinnetwerk Immaterieel Erfgoed verfijnd tot een (inter)nationaal te verspreiden methodologie en toolbox. Er werden hiervoor tien vakmanschappen gekozen: kuipen, houtsnijwerk, rietdekken, lemen en vitsen, vlechtwerk (door Bokrijk | Vakmanschap & Erfgoed), teeltselectie (CAG), draailierbouw (CEMPER), maritiem erfgoed (ETWIE), reuzenbouw (Histories) en kloosterambachten (Parcum).

CAG koos voor dit project het vakmanschap van teeltselectie; het behoud en verbreding van genetische diversiteit van landbouwgewassen door het selecteren van zaden van geschikte gewassen en regionale variëteiten. We focusten samen met drie telers op het vakmanschap algemeen, en doken in een parallel traject met drie witlooftelers dieper in de teeltselectie bij het Brussels grondwitloof. In samenwerking met ‘t Grom en de bruggenbouwer-videast, Alexander Kerkhof, die door Bokrijk | Vakmanschap & Erfgoed werd aangesteld voor het documenteren van de vakmanschappen, werd het vakmanschap in beeld gebracht. Voor de uitwerking van dit Focus Vakmanschap-traject zijn drie luiken voorzien: een documentatieluik, een communicatieluik en een activatieluik.

- In het documentatieluik werd het vakmanschap van teeltselectie audiovisueel of fotografisch gedocumenteerd vanuit een bepaalde functie voor het borgen van het immaterieel cultureel erfgoed, gelinkt aan een gedetecteerde nood bij de betrokken erfgoedgemeenschap of vakmensen. Deze functies zijn gebaseerd op de vijf basisfuncties zoals omschreven in het Cultureelerfgoeddecreet (2017). Voor teeltselectie algemeen vertrekken we vanuit de functie presenteren en toeleiden – sensibilisering; voor teeltselectie van het Brussels Grondwitloof is dat presenteren en toeleiden – educatie. Dit luik van het project resulteerde in twee documentaires van een twintigtal minuten: ‘Teeltselectie? Een vak apart’ (62 keer bekeken) en ‘Brussels Grondwitloof: zaden van eigen kweek’ (486 keer bekeken). Eind 2023 vonden ook

nog de opnames plaats van een ‘methodologische’ trailer die de werkwijze en het project kort zal toelichten. Dit filmpje wordt in de loop van 2024 afgewerkt.

- In het communicatieluik wordt het documentatietraject uitgelicht, op basis van een op maat uitgewerkt plan dat eveneens gelinkt is aan de erfgoedfuncties. Bokrijk | Vakmanschap & Erfgoed coördineert dit communicatietraject, in samenwerking met CAG, de erfgoedgemeenschap en de bruggenbouwer-videast. In november 2023 werden in kader van dit luik de projectwebsite en toolkit van het project gelanceerd.
- In kader van het activatieluik ontwikkelde CAG de expo ‘Teeltselectie? Een vak apart’. Aan de hand van twee modules wordt het vakmanschap van teeltselectie, de kennis en kunde van boeren-vermeerderaars uitgelegd. De expo werd feestelijk geopend op zondag 8 oktober in De Krop in Kampenhout met als kers op de taart de première van de documentaire 'Brussels Grondwitloof: zaden van eigen kweek'. De expo stond van 8 tot 31 oktober 2023 in De Krop in Kampenhout en lokte een 200-tal geïnteresseerden. Daarna reist ze door naar ’t Grom, waar ze vanaf 11 februari 2024 te bezoeken is, en naar Bokrijk vanaf 1 mei 2024. Daarnaast werkt CAG tijdens het schooljaar 2023-2024 ook samen met de lerarenopleiding Biologie voor de ontwikkeling van een lespakket over zadenteelt en teeltselectie.

Tijdens het hele traject werd en wordt feedback op de basismethodologie bijgehouden. In 2023 werd alle feedback verzameld door Vakmanschap & Erfgoed, om zo toe te werken naar de finalisering van de methodologie in de vorm van een toolbox, die op 25 november 2023 voor het eerst werd voorgesteld op het slot-event in Bokrijk.

Dit project correspondeert met de volgende doelstellingen uit de basiswerking: OD 1.1, 1.2, 1.5, 2.4., 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 5.1, 5.3.

6.2 MOES-tuin

In 2023 werd de projectfase van MOES-tuin uitgerold. Het erfgoed en de geschiedenis van moestuinen zijn eeuwenoud, rijk en divers. Maar er wordt niet vaak met een erfgoedblik naar moestuinen gekeken. Hoe en waarom mensen al generaties lang in de moestuin werken en groenten, (klein)fruit en kruiden kweken voor eigen verbruik stond centraal in dit veelzijdige erfgoedproject. Materieel en immaterieel moestuinerfgoed werd (participatief) in kaart gebracht, gedocumenteerd, onderzocht, getoond en gedeeld. Werktuigen, foto’s van moestuinen, schriftjes maar ook het vakmanschap en tradities die leven in de handen, hoofden en harten van moestuiniers, kwamen aan bod.
Al tijdens de voorbereidingsfase bracht CAG moestuinerfgoed in Vlaamse en Brusselse archieven, bibliotheken, musea, privéverzamelingen en erfgoedtuinen in kaart. Een staalkaart werd opgenomen in het eindrapport dat beschikbaar is op de website van CAG. Bovendien werd uniek moestuinerfgoed geborgd. De bijzondere collectie historische moestuinwerktuigen van Kasteel Hex werd gedigitaliseerd, onderzocht en geregistreerd. De collectie is vanaf begin 2024 beschikbaar op Erfgoedplus en de beeldbank van CAG. Zo'n 130 familiefoto’s met moestuinen werden opgenomen in de collectie van Huis van Alijn en ontsloten via de beeldbank van CAG. Waar nodig werd erfgoedzorg geboden.
Samen met drie erfgoedcellen (uit Haspengouw, Mechelen en de Zuidelijke Westhoek) werden drie proeftuinen ingericht. Figuurlijke proeftuinen waar moestuiniers samenkwamen om erfgoed te tonen

en erover in dialoog te gaan. Maar waar ook via andere participatieve methodieken zo divers mogelijk erfgoed naar boven werd gespit. Er waren moestuinbabbels, interviews, een scan- en interviewsessie en er werd participerend geobserveerd. Zo werd erfgoedbewustzijn bij bewaarders en uitvoerders van moestuinerfgoed vergroot én werd er heel wat erfgoed bovengespit. Dat leidde onder andere tot de documentatie van zes immateriële erfgoedpraktijken op het platform www.immaterieelerfgoed.be. Ze waren de eerste moestuinpraktijken op het platform.

Daarnaast ontwikkelde MOES-tuin in samenwerking met een woonzorgcentrum een erfgoedaanbod rond moestuinen voor personen met dementie. Moestuinerfgoed werd verwerkt in bestaande methodieken en nieuwe activiteiten werden in de praktijk gebracht. Het traject zorgde voor een meerwaarde in de zorg en het welzijn van de bewoners én bracht tuinierend of vertellend herinneringen, gewassen en praktijken van moestuinen van vroeger naar boven.

Via een brede publiekswerking werden de resultaten gedeeld. De rondreizende buitententoonstelling 'MOES-tuin leeft' stond in de drie proeftuinen in Borgloon, Ieper en Mechelen en werd met een 3D-visualisatie vertaald in een online expo. De projectwebsite www.moes-tuin.be diende als een kennis-hub waarin bezoekers konden grasduinen én verankert deze informatie op langere termijn. Van mei 2023 tot en met mei 2024 worden wekelijks erfgoed-moestuinweetje verstuurd aan geïnteresseerden en op de projectwebsite geplaatst. Publieksactiviteiten, zoals rondleidingen, werden georganiseerd.
Verworven kennis, ervaringen en expertise werden verankerd en gedeeld: binnen de eigen organisatie, met partners uit het project maar ook andere erfgoedspelers, de zorgsector en moestuinverenigingen. Dat gebeurt via een eindrapport, een inspiratiegids over het erfgoedaanbod voor personen met dementie, een draaiboek voor de methodiek van de moestuinbabbel en artikels in tijdschriften en op websites.
Meer info en alle documentatie: www.moes-tuin.be en https://cagnet.be/page/afgelopen-projecten

Dit project correspondeert met de volgende doelstellingen uit de basiswerking: OD 1.1, 1.2, 1.5, 2.4., 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 5.1, 5.2, 5.3.

6.3 Fruit (erf)goed bewaard!

CAG was actieve partner in het project Fruit (erf)goed bewaard! dat in opdracht van Stad Borgloon en in samenwerking met de coördinator van de Stroopfabriek en Erfgoed Haspengouw werd uitgevoerd in 2023. Het project was mogelijk door steun van LEADER en het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling.

Het project werd opgestart vanuit de vaststelling dat de collectie en de museumopstelling in de Stroopfabriek onvoldoende representatief zijn voor de periode na 1960. De evolutie van de fruitteelt in Haspengouw in de periode 1960-2020 was onvoldoende gekend en daarom onderbelicht in het Fruitbelevingscentrum (het belevingscentrum en museum over de Haspengouwse fruitteelt in de Stroopfabriek). Het project kende verschillende doelstellingen:

- Ontwikkeling van een collectieplan en verzamelbeleid voor het Fruitbelevingscentrum Stroopfabriek met oog op het verzamelen van de ontbrekende stukken uit de periode 1960-2020.

- Oproep en actieve zoektocht naar representatieve collectiestukken en verhalen die een duidelijk beeld geven van fruitteelt en de fruit verwerkende sector in Haspengouw in de periode 1960-2020.
- Nieuw verworven erfgoedobjecten en verhalen inventariseren, documenteren, digitaal ontsluiten en bewaren voor de toekomstige generaties.
- Kennisverzameling en -deling van het rijke verleden (en toekomst) van de fruitteelt en de fruitverwerkende industrie in Borgloon en Haspengouw.
- Actieve betrokkenheid van verschillende partners uit de fruitsector (veiling, fruittelers, leerkrachten van land- en tuinbouwscholen...).

Om deze doelstellingen te behalen voerde CAG het project in vier fasen uit. In de eerste plaats werd de bestaande kennis over de evolutie van de Haspengouwse fruitteelt na 1960 in kaart gebracht door een literatuur- en bronnenonderzoek. Daarna werden verhalen en getuigenissen van professionals uit de fruitsector verzameld aan de hand van interviews en andere dialoogmomenten. Zo werden verhalen gecapteerd over de Haspengouwse fruitsector op de kijksessie van het CAG-project 'Boeren op de buis', die in de Stroopfabriek plaatsvond. In een derde fase werden de inzichten uit het literatuuronderzoek en de interviews en gesprekken samengebracht. Op basis van deze onderzoeksresultaten werd een lijst opgesteld van een dertigtal sleutelobjecten: voorwerpen die kenmerkend zijn voor of een sleutelrol gespeeld hebben in de evolutie van de Haspengouwse fruitteelt in de periode 1960-2020.

Met deze onderzoeksresultaten als uitgangspunt werden vier eindproducten uitgewerkt om de vergaarde kennis te delen en de werking van de Stroopfabriek te ondersteunen. Ten eerste werd een draaiboek geschreven dat suggesties formuleert voor de geplande actualisering van het Fruitbelevingscentrum in de Stroopfabriek. Historische informatie, fragmenten uit de interviews en relevant illustratiemateriaal (afbeeldingen, objecten, audiovisueel materiaal) worden in het draaiboek aangeleverd. Zodoende biedt het draaiboek een inhoudelijke basis voor het presenteren van nieuwe inzichten in het Fruitbelevingscentrum, waar ze met een breed publiek kunnen worden gedeeld. Ten tweede werd het merendeel van de geïdentificeerde sleutelobjecten op een actieve manier verworven voor de collectie van de Stroopfabriek. De nieuwe objecten zullen in een latere fase worden geïnventariseerd, geregistreerd en online worden ontsloten. Ten derde leverde CAG de input aan voor een verdiepend museumparcours, dat de Stroopfabriek en Erfgoed Haspengouw in de ErfgoedApp zullen uitwerken. Als een audiogids zal het verdiepende parcours voor de geïnteresseerde bezoeker contextinformatie bieden over de recente geschiedenis van de Haspengouwse fruitteelt. De centrale vraag daarbij is: hoe is de fruitsector in Haspengouw gegroeid tot wat ze vandaag is? Ten slotte worden alle onderzoeksresultaten ontsloten via een themaverhaal op de website van CAG. Dit verhaal zal in de loop van 2024 gepubliceerd worden.

Dit project correspondeert met de volgende doelstellingen uit de basiswerking: OD1.1, 1.2, 3.1, 5.1, 5.2

6.4 Vlaanderen kookt (Kasteelkeukens)

In opdracht van Toerisme Vlaanderen onderzocht CAG de culinaire geschiedenis van Vlaanderen aan de hand van vijf toeristische pilootsites. Toerisme Vlaanderen wil voor deze historische pilootsites, die verspreid liggen over Vlaanderen en dateren uit verschillende periodes, meerdere nieuwe culinaire

verhaallijnen opsporen, ontwikkelen en toeristisch ontsluiten. De culinaire verhaallijnen worden gelinkt aan de Smaakhaven in Antwerpen (en omgekeerd). Elke pilootsite heeft een thematische en chronologische focus. De pilootsites met hun focuspunten zijn:

- Graventoren en getijdenmolen in Rupelmonde, met een focus op de 16de eeuw en de figuur van Mercator.
- Rubenskasteel in Elewijt, met een focus op de jaren 1635-1640, toen Rubens er verbleef, en op de figuur van Rubens;
- Sint-Godelieveabdij in Brugge, met een focus op de religieuze eetcultuur van de zusters en op de 18de eeuw;
- Kasteel van Leut, met een focus op de periode 1820-1880 en de culinaire geschiedenis van de Maasvallei;
- Kasteel van Poeke, met een focus op de late 19de en de 20ste eeuw en op de verschillende eetculturen van *upstairs* en *downstairs*;

In de maanden maart tot en met juli 2023 onderzocht CAG culinaire verhaallijnen voor de pilootsites aan de hand van verschillende activiteiten. Niet alleen vonden er plaatsbezoeken plaats, ook werd er in gesprek gegaan met heemkundigen, experten of omwonenden over de lokale geschiedenis van de sites. Een uitgebreide literatuurstudie bedde deze verhalen in de algemene culinaire geschiedenis van Vlaanderen in, en bij uitbreiding West-Europa, vanaf de late middeleeuwen. Ook literatuur over de geschiedenis van de pilootsites werd doorgenomen. Daarnaast werden oude kookboeken en culinaire tijdschriften gescreend zoals *Koock-boeck oft Familieren Keuken-boeck* van Magirus (17de eeuw) en *L'Economie culinaire* van Philippe-Edouard Cauderlier (1861). Er werd bovendien actief op zoek gegaan naar archief- en beeldmateriaal gerelateerd aan de pilootsites en hun verhaallijnen. Uitgebreid archiefonderzoek werd uitgevoerd in het archief van de Sint-Godelieveabdij, waar verschillende receptenschriften en -bundels worden bewaard naast leefregels en journalen die de werking en de tradities van de refter en de abdijtuin prijsgeven.

Alle verzamelde informatie werd verwerkt in een intern eindrapport: *Vlaanderen kookt. Vijf sites, vijf eeuwen culinaire geschiedenis*, geschreven door Greet Draye, Liesbeth Geussens en Yves Segers. Hierin wordt een chronologisch overzicht gegeven van de (evolutie van de) culinaire cultuur in Vlaanderen van de 16de tot en met de 20ste eeuw. Voor elke pilootsite werden daarnaast drie of vier verhaallijnen uitgewerkt die als basis kunnen dienen voor een (culinair-toeristische) ontsluiting van de site. Ten slotte werden er suggesties gemaakt hoe de verhaallijnen te verweven met de invulling van de Smaakhaven in Antwerpen.

Dit project correspondeert met de volgende doelstellingen uit de basiswerking: OD1.1, OD1.2, OD1.5, OD3.1, OD3.2, OD6.2

6.5 Digitalisering ledenbladen Boerenbond

In 2023 ging het project rond de digitalisering van de ledenbladen definitief van start. Het eerste projectjaar was gericht op het vastleggen van de technische specificaties inzake scannen en ontsluiten met de verschillende betrokkenen: Boerenbond, iGuana, KADOC en Libis. Het najaar stond in het teken van het in kaart brengen en verzamelen van de eerste batch van 80 000 pagina's die zal worden

gescand: *De Boer* voor de periode 1891-1965 en *De Boerin* voor de periode 1909-2005. In januari 2024 werd die eerste batch opgehaald door de scanfirma.

Dit project correspondeert met de volgende doelstellingen uit de basiswerking: OD 2.2, OD 2.5

6.6 Boeren op de buis

Het erfgoedproject Boeren op de Buis, over het iconische televisieprogramma 'Voor Boer en Tuinder,' ging in 2023 de laatste fase in. Samen met de verschillende partners werd het programma volledig gedigitaliseerd en ontsloten. Het project had als doel de registratie, valorisatie, en digitalisering van alle 485 afleveringen uit de periode 1959-1988. Alle afleveringen werden van een diepgaande beschrijving voorzien. Een selectie van de afleveringen is nu ook digitaal raadpleegbaar op VRT MAX, de CAG-filmdatabank en het Archief voor Onderwijs (meemoo).

In 2023 werden drie zogenaamde participatieve kijksessies georganiseerd, waar oudere land- en tuinbouwers thematisch geselecteerde fragmenten bespraken, hun herinneringen over het programma deelden en reflecteerden over het belang van agrarisch erfgoed. De sessies werden georganiseerd in samenwerking met de museale partners (DRU!F, Sierteeltmuseum Lo-Christi, ’t Grom, Fruitbelevingscentrum Borgloon en de collectie Bulskampveld). In totaal namen zo’n 50-tal oudere land- en tuinbouw(st)ers deel aan de sessies en deelden zij hun ervaringen. De museale partners kregen via het project eveneens de mogelijkheid om tegen verbeterde voorwaarden het beeldmateriaal te integreren in de museale opstelling.
Verschillende acties leidden tot optimale kennisdeling gericht op diverse doelpublieken. Zo waren er (hybride en digitale) projectpresentaties op het FIAT/IFTA-congres in Zwitserland en het AIMA-congres in India, en een paperpresentatie op het EURHO-congres in Roemenië.

In het kader van de ontwikkeling van de OSLO-standaard werd de feedback uit de mapping tussen OSLO en dataprofiel van de CAG filmdatabank overgemaakt aan het departement CJM. Het project werd afgesloten met een felgesmaakt slotevent in de perszaal van de VRT. Alle betrokken personen en partners werden samengebracht en de belangrijkste resultaten en inzichten uit project kwamen aan bod in aanwezigheid van minister Jo Brouns. Het project kon ook op heel wat media-aandacht rekenen vanwege de aankondiging dat de afleveringen voortaan op VRT Max te bekijken zijn. CAG cureerde hiervoor de aangeboden afleveringen.

De resultaten van het project worden in de basiswerking van CAG verduurzaamd. Zo sloten CAG en VRT een samenwerkingsovereenkomst dat het beeldmateriaal blijvend gebruikt kan worden voor eigen activiteiten en communicatie. Daarenboven zijn alle diepgaande beschrijvingen beschikbaar in de CAG-filmdatabank. Daarnaast is ook een selectie van afleveringen te bekijken.

Dit project correspondeert met de volgende doelstellingen uit de basiswerking: OD 1.1, 1.2, 1.4, 2.5, 3.1, 3.2, 4.2, 5.1, 5.2, 5.3

6.7 Water en Land

CAG slaat in dit driejarig pilootproject de handen in elkaar met Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN) om immaterieel erfgoed van water en land als hefboom voor ecologische duurzaamheid te inventariseren, onderzoeken en stimuleren voor uitdagingen als waterbeheer, behoud van biodiversiteit en bodemvruchtbaarheid. Samenwerking met en uitwisseling tussen erfgoedgemeenschappen, beheerders en experten staat centraal.

Het projectjaar werd in maart 2022 gestart met een verkennende brainstorm met klankbord- en werkgroep. Op 16 maart 2023 vond een Ontmoetingsdag met de klankbord -en werkgroep plaats om het thema verder vorm te geven. In 2023 werd het eerste themajaar 'Waterbeheer' afgewerkt. Tijdens dat eerste jaar werd samengewerkt met twee erfgoedgemeenschappen (graslandbevloeiing en watermolenaars) en verschillende experts. Desktop- en (archief)onderzoek, (digitale) dialoogtafels en individuele interviews leidden tot volgende output: vier podcastafleveringen, vijf korte video's over de erfgoedpraktijken en twee brochures. Deze projectresultaten werden allemaal verzameld op een nieuwe overzichtspagina op de projectwebsite: https://www.waterenland.be/kennis.

In maart 2023 ging het tweede themajaar 'Biodiversiteit' van start. In dat tweede themajaar ligt de focus op behoud van biodiversiteit, een actuele uitdaging en een tweede belangrijke crisis naast de klimaatcrisis. De biodiversiteit gaat al een tijdje pijlsnel achteruit, wat ook de mens in gevaar brengt. Conventies, Europese en nationale strategieën stellen voorop dat tegen 2050 ecosystemen hersteld en veerkrachtig moeten zijn, en beschermd waar nodig. Ook dit jaar koos CAG voor twee praktijken die hiermee nauw verbonden zijn. Enerzijds het haagdichten, of heggen leggen en vlechten, en anderzijds de imkerij. Aan de hand van (desktop)onderzoek, groepsgesprekken en individuele interviews verzamelde CAG in 2023 informatie over hoe beide erfgoedpraktijken een hefboom kunnen zijn in biodiversiteitsuitdagingen. Ook het audiovisueel documentatieluik ging van start in het najaar van 2023. Het tweede themajaar loopt nog door tot en met de zomer van 2024.

Dit project correspondeert met de volgende doelstellingen uit de basiswerking: OD 1.1, OD 1.2, OD 1.5, OD 2.4, OD 3.1, OD 3.2, OD 4.1, OD 4.2, OD 5.1, OD 5.3, OD 6.2, OD 6.4.

6.8 Waardering en toekomstscenario bibliotheekcollectie Boerenbond

Op vraag van Boerenbond heeft CAG de historische bibliotheek van Boerenbond en Landelijke Gilden doorgelicht en stappen gezet in het uittekenen van toekomstscenario's. Deze collectie wordt nog wel bewaard in de kelderverdieping van de gebouwen van BB, maar er is niet langer een actieve werking Ze weerspiegelt niet alleen circa 130 jaar geschiedenis van beide organisaties, maar ook meer algemeen de geschiedenis van de landbouw in België en van invloedrijke maatschappelijke, religieuze en economische evoluties. De collectie bestaat uit monografieën, brochures en diverse reeksen tijdschriften. Naast de bibliotheekcollectie is er ook een uitgebreide documentaire collectie van circa 400 dossiers over uiteenlopende thema's.
In de eerste fase (mei-aug 2023) werd de collectie op zichzelf overschouwd. Elementen als volume, toestand of deelcollecties kwamen hier aan bod. In een tweede fase (sept 2023-feb 2024) werd de blik

naar buiten gericht door de BB-collectie of delen daarvan te vergelijken met andere, gelijkaardige collecties in Vlaanderen/België. Aansluitend hierop wordt in het voorjaar van 2024 een participatieve waarderingssessie georganiseerd met een tiental betrokkenen die mee kunnen reflecteren over de betekenis van de collectie. Tot slot is het de bedoeling om in een derde fase op basis van de verworven informatie een aantal toekomstscenario's uit te werken.

Dit project correspondeert met de volgende doelstellingen uit de basiswerking: OD 1.1, OD 1.2, OD 2.5, OD 4.2.

7 Lezingen, tentoonstellingen, podcasts

7.1 Lezingen

Chantal Bisschop

14/02 en 20/03/2023: Mondelinge geschiedenis les 1 en 2, Onderzoeksmethoden: teksten, beelden en artefacten, 2e bachelor Geschiedenis, KU Leuven, Leuven

16/02 en 28/03/2023: Mondelinge geschiedenis les 1 en 2, Onderzoeksmethoden: teksten, beelden en artefacten, 2e bachelor Geschiedenis, KU Leuven, Kortrijk

15/03/2023: Les 5: 'Dierenwelzijn in relatie tot cultuur, religie en traditie', samen met dr. Piet Vanthemsche, in opleiding Dier: Welzijn, recht en ethiek, KU Leuven en U Gent, Leuven

22/03/2023: 'Iedereen interviewer? De kansen van mondelinge geschiedenis voor uw (immaterieel) erfgoedproject', Kick-off Mondelinge Geschiedenis, lerend netwerk FARO, Industriemuseum Gent

30/03/2023: 'Dieren en immaterieel erfgoed in beweging. Ethische spreidstand tussen verleden en toekomst', CAG Contactdag 'Beestig Erfgoed', Leuven

10/05/2023 'CAG – Centre for Agrarian History', Finnish-Flanders exchange on ICH policies and (net)work, Werkplaats immaterieel erfgoed, Brussel

24/05/2023: 'Intangible Cultural Heritage: framework', Conferentie Observatorium Biercultuur, Brouwershuis, Brussel

13/09/2023: 'Learning from the past. Traditional irrigation as a lever for climate transition and sustainable development', Rural History 2023, Cluj-Napoca (Roemenië)

14/10/2023: 'Intangible heritage to strengthen local water management', 20th Congress of International Agricultural Museums (CIMA 2023), India (online)

13/11/2023: 'CAG – Centre for Agrarian History', Finnish "Circle of Heritage", online

23/11/2023: gastcollege over 'Water en land' - immaterieel erfgoed en duurzaamheid, Master Erfgoedstudies, Universiteit Antwerpen, Antwerpen

24/11/2023: remarks on ICH and GIAHS, event on FAO's GIAHS: Preserving Agricultural Heritage for Sustainable Development - Committee of the Regions, Brussel (via opgenomen video)

02/12/2023: posterpresentatie 'Water&Land practices', working Group Living Heritage, Climate change and the Environment, ICH NGO Forum Symposium, Kasane (Botswana)

Laura Danckaert

16/05/2023: 'Immaterieel erfgoed als hefboom voor een klimaatrobuuste samenleving', Groot Onderhoud, FARO, Mechelen

Greet Draye

28/02 en 01/03/2023: 'Gebak en dessert, 1500-2020', Gastcollege opleiding Culinary Arts, Vives Hogeschool Brugge (Nederlandstalig en Engelstalig)

24/03/2023: 'Koffiestories. Koffie, gebak en suiker', Stad Tienen.

05/05/2023: voorstelling CAG op Algemene Vergadering Photoconsortium, online.

Sven Lefèvre

12/09/2023: 'Fluid Perceptions: Water, Farmers and Agricultural Practices in Belgium (1950s-1980s)', Rural History 2023, Cluj-Napoca (Roemenië)

14/09/2023: ‘Rural television, a 'new' power tool in the agricultural public sphere? Ambitions, viewer experiences and public memory of the Belgian television program 'Voor Boer en Tuinder (1959-1988)’, Rural History 2023, Cluj-Napoca (Roemenië)
13/10/2023: Farmers on the screen Audiovisual heritage, an overlooked gem for agricultural museums?, AIMA-conference, Online (India).
20/10/2023: Farmers on the screen; FIAT/IFTA-conference, Online (Locarno, Zwitserland)

Yves Segers
27/03/2023: ‘Het brood van de armen’. Een kleine geschiedenis van een grote knop, de aardappel’, Rotary Waregem, Wielsbeke
16/05/2023, ‘Agricultural knowledge networks in rural Europe’, Webinar The Green Revolution, Seminario Historia Contemporánea, University of Mexico
4/06/2023, ‘Een kleine Geschiedenis van het zeisen’, Leuven, Belgisch kampioenschap zeisen
16/06/2023, ‘Het culinair erfgoed van de Sint-Godelieveabdij’, culinaire workshop, Toerisme Vlaanderen, Brugge
20/10/2023, ‘Eten vroeger en nu. Tweehonderdjaar smaak- en eetcultuur in België’, Markant, Lievegem
22/10/2023, ‘Ambassadeurs uit het verleden. Over Cauderlier en televisiechefs’, Toerisme Vlaanderen, Oostende
12/10/2023: ‘Fluid Perceptions: Water, Farmers and Agricultural Practices in Belgium (1950s-1980s)’, Rural History 2023, Cluj-Napoca (Roemenië)
13/10/2023, ‘Soil samples, agronomists and farmers. Fertiliser recommendations in Belgium, 1930-1960, Rural History 2023, Cluj-Napoca (Roemenië)
19/10/2023: ‘Kazen verbazen. Een kleine geschiedenis van kaas in België’, NEOS Oud-Heverlee, Sint-Joris-Weert
20-21-22/10/2023, ‘Notenkrakken verhalen. Een kleine geschiedenis van de walnoot’, Notenkrakkenfeest Cera, Bokrijk
15/11/2023, ‘Eten vroeger en nu. Tweehonderdjaar smaak- en eetcultuur in België’, Markant, Anderlecht
19/11/2023, ‘Van Mansholt tot stikstofcrisis. Een geschiedenis van het landbouwbeleid in België, 1950 tot vandaag’, Davidsfonds Vosselaar.

Bert Woestenborghs
12/10/2023: ‘Over het erfgoed van boer en kok. Agrarisch erfgoed in Vlaanderen’, Platform Netwerk agrarische collecties, Deventer, Rijksdienst Cultureel Erfgoed Nederland.

Diantha Osseweijer
02/05/2023: ‘OSLO implementatie in de Cinema Rural Filmdatabank’, Bootcamp Linked Open Data, meemoo, De Winkelhaak Antwerpen

7.2 Tentoonstellingen en podcasts

Zoals onder 4.5.2 vermeld, ontwikkelde CAG in 2023 weer een gevarieerde publiekswerking, waarbij ook verschillende expo's en podcasts werden uitgewerkt. Daarnaast waren er ook een aantal expo's die de voorbije jaren al waren gerealiseerd, maar die verder ontleend werden aan geïnteresseerde partners.

7.2.1 'MOES-tuin leeft': reizende en online expo

De expo 'MOES-tuin leeft' werd een laagdrempelige buitenexpo die in het kader van het project 'MOES-tuin' door Vlaanderen reisde. Ze kreeg een plek in de regio van de drie proeftuinen van het project (Borgloon, Ieper en Mechelen). De expo maakte voorbijgangers nieuwsgierig naar het verhaal van moestuinerfgoed. Telkens stond de expo twee maanden op een publieke locatie. Zo was de expo erg toegankelijk maar konden de bezoekersaantallen niet accuraat gemonitord worden. Het scenografisch ontwerpbureau Omgevingen (Leuven) liet zich inspireren door de typische volkstuinarchitectuur: de expo bestond uit twee tuinhuisjes, moestuinbakken, hekken en blauwe regentonnen. Een overzichtelijke tijdlijn met moestuinen door de eeuwen heen voorzag de expo van een **historische overzicht**. In de twee tuinhuisjes kon de bezoeker aan de hand van de vier **seizoenen** snuisteren in een waaier van persoonlijke verhalen en ervaringen van moestuiniers, erfgoed ontdekken en te weten komen hoe mensen vroeger moestuinierden. Op een **krijtbord** kon men eigen ervaringen, advies en kunde delen. Postkaarten **leidden bezoekers naar de website** met info over de publieksactiviteiten.

De expo werd 3D in beeld gebracht en ontsloten als een **online expo** op de projectwebsite (https://expo.moes-tuin.be/). Zo blijft de expo duurzaam beschikbaar op die website en nadien op www.cagnet.be.

Periode	Locatie	Organisator	Aantal geschatte bezoekers
15 april – 11 juni	Borgloon	Ergoedcel Haspengouw	+/- 1.500
14 juni – 15 augustus	Ieper	Erfgoedcel CO7	+/- 2.500
18 augustus – 15 oktober	Mechelen	Erfgoedcel Mechelen	+/- 2.800
1 mei - 31 december.....	online expo	CAG	+/- 4800

7.2.2 Expo 'Teeltselectie? Een vak apart!'

De expo 'Teeltselectie? Een vak apart!' kwam tot stand in kader van het project Focus Vakmanschap (zie 6.1). De expo stond van 8 tot 31 oktober 2023 in De Krop in Kampenhout. Daarna reist ze door naar 't Grom, waar ze vanaf 11 februari 2024 te bezoeken is, en naar Bokrijk vanaf 1 mei 2024.

Periode	Locatie	Organisator	Aantal (geschatte) bezExpooekers
8 – 31 oktober	Kampenhout	De Krop	200

7.2.3 Expo Koffiestories

In het kader van het koepelproject Koffiestories (2019-2021) werd de expo 'Koffiestories. Een boon voor koffie-erfgoed' ontwikkeld. De expo vertelt het verhaal van de waarde en de rijkdom van het koffie-erfgoed en creëert bewustwording omtrent het vakmanschap van koffiebranden en - zetten, en tradities die horen bij het drinken van koffie. Begin 2023 werd de expo opgesteld in Tienen.

Periode	Locatie	Organisator	Aantal (geschatte) bezoekers
30 januari – 17 april	Tienen	Erfgoedsite Tienen	250

7.2.4 Expo Vlaamse Platteland in de fifties

Op 17 augustus ontvingen we van KU Leuven, Campus Odisee een aanvraag voor het uitlenen van de foto-expo 'Het Vlaamse platteland in de fifties', die naar aanleiding van het 10-jarig bestaan van CAG in 2012 ontwikkeld werd.
Gezien het tijdloze karakter van de expo waren we blij dat we de mooie zwart/wit foto's van Jos Halsberghe na meer dan 10 jaar nog eens van onder het stof konden halen en konden we de studenten van de Bachelor in de Gezinswetenschappen in hun campus in Schaarbeek tonen hoe het leven van een gemiddelde Vlaamse boerenfamilie er in de jaren vijftig aan toe ging.

Periode	Locatie	Organisator	Aantal (geschatte) bezoekers
13 september – 1 decemb.	Schaarbeek	Campus Odissee	950

7.2.5 Expo 'Tractor' (Lubbeek)

In Lubbeek werden de banners van de expo 'Tractor' opgesteld in het kader van een expo over de landbouw die doorging van 23 september tot 28 oktober.

Periode	Locatie	Organisator	Aantal (geschatte) bezoekers
23 september – 28 oktober	Lubbeek	Gemeente Lubbeek	100

7.2.6 Expo Seizoensarbeid (Aarschot)

Op vraag van de stad Aarschot startte CAG in 2023 met de voorbereidingen van een kleine expo rond de seizoensarbeid. Deze expo zal doorgaan in augustus 2024 in Rillaar, naar aanleiding van een evocatie rond hetzelfde thema.

7.2.7 Podcast Water & Land

In kader van het project Water & Land werden in het eerste themajaar vier podcastafleveringen ontwikkeld, waarin erfgoeddragers, onderzoekers en beheerders werden gehoord over duurzame immaterieel erfgoedpraktijken.

- *Vloeiweiden. Verdwenen in het landschap (310 keer beluisterd op Soundcloud, 86 keer beluisterd op Spotify)*
- *Vloeiweiden. Kansen voor de toekomst (196 keer beluisterd op Soundcloud, 67 keer beluisted op Spotify)*
- *Watermolens en duurzaamheid (114 keer beluisterd op Soundcloud, 33 keer beluisterd op Spotify)*
- *Watermolenlandschappen voor de toekomst (144 keer beluisterd op Soundclud, 46 keer beluisterd op Spotify)*

Een tussentijdse analyse in september 2023 van de luistercijfers in september leerde dat het publiek van deze podcastafleveringen voor de overgrote meerderheid bestaat uit 28-44 jarigen (+70% van de luisteraars) en voor 55-60% mannelijk is. Ongeveer 75% luistert de afleveringen van begin tot einde uit.

De podcastreeks werd vermeld in Monumenten & Landschappen (2023, nr. 3), en zal in 2024 verdergezet worden in het tweede themajaar van Water & Land.

8 Publicaties

8.1 Artikels

Bakels J., & Bisschop C. 'Intangible Heritage to Strengthen Local Water Management', in: *Blue Papers*, 2(2), 2023, pp. 47-55. https://doi.org/10.58981/bluepapers.2023.2.04

Beunen A., Bisschop C., Danckaert L., 'Water en Land', in: *Monumenten & Landschappen,* 42 (2023), nr. 3., pp. 51-53.

Bisschop C., Danckaert L., 'Water & Land. Immaterieel erfgoed en duurzame ontwikkeling', in: *Volkskunde,* 124 (2023), nr. 2, pp. 275-286.

Bisschop C. 'Dieren en immaterieel erfgoed. Ethische spreidstand tussen verleden en toekomst', in: *faro. Tijdschrift over cultureel erfgoed,* 16 (maart 2023), nr. 1, pp. 30 -35.

Demasure B., 'Ratten, muizen en mollen bij de vleet. Over ongewenste dieren op het boerenerf', in: *Jaarboek KBOV (Koninklijke Bond der Oost-Vlaamse Volkskundigen)*, 2023, pp. 127-142.

Demasure B., 'Dieren in het vizier: de Belgische veestapel voor, tijdens en na de Eerste Wereldoorlog', in: *Jaarboek KBOV (Koninklijke Bond der Oost-Vlaamse Volkskundigen)*, 2023, pp. 143-158.

Demasure B., 'Het ene dier is het andere niet. Ongewenste dieren op het boerenerf', in: *Tijd-Schrift. Erfgoedpraktijk in Vlaanderen*, 12 (2022), nr. 2, pp. 34-51. <gepubliceerd in 2023>

Draye G., 'Landbouw in Herent, 1880-2020', in: Heemkunde Herent, *Kijk op Herent. 1970-2020, 50 jaar Heemkundige Kring* (Herent 2023), pp. 102-109.

Lathouwers, E., Segers, Y. en Verstraeten, G., 'Reconstructing valley landscapes. GIS-analyses of past land use changes in three Flemish river valleys since the late 18th century', *Land Use Policy*, 2023, 135, pp. 1-20.

Lathouwers, E., Segers, Y. en Verstraeten, G. (2023). 'Changing Course. Water Management in the Demer Valley: From Agricultural Exploitation to Nature Conservation, 1950s–1990s', *Environment And History*, 2023.

Lefèvre S., 'Het platteland in beweging. Het filmarchief van Boerenbond', in: *Koorts. Erfgoedmagazine van KADOC*, (2) 2023, p. 28-35.

Segers, Y., "The Rural",. In: Denning, A. and Tworek, H. (eds.), *The Interwar World. New York*, Routledge, pp. 332-348.

Segers, Y. en Relaes, J., 'Een geschiedenis van het landbouw sinds 1830', in De Keyzer, M. (red.), *Tot de bodem. De toekomst van landbouw in Vlaanderen*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2023, pp. 23-38.

Woestenborghs B., 'Boeren aan het werk. De collectie landbouwwerktuigen van de stad Tienen doorgelicht', in: *De Reensteen* (digitale publicatie), november 2023.

8.2 Boeken en brochures

Danckaert L., (Bisschop C., Bakels J.), *De kracht van watermolenlandschappen voor een klimaatrobuuste toekomst,* Leuven, 2023.

Danckaert L., (Bisschop C., Bakels J.), *Traditionele graslandbevloeiing voor een klimaatrobuuste toekomst*, Leuven, 2023.

Segers, Y., Scheerlinck, K. en De Plus, K.,*Ijzersterk. Belgische emailborden voor sterkedrank.* Neufchâteau, Weyrich, 2023.

Segers, Y., Scheerlinck, K., De Plus, J. (2023). *Santé!... de fer. Plaques émaillées belges de spiritueux.* Neufchâteau, Weyrich, 2023.

8.3 Internetpublicaties

Demasure B., *Ongewenste dieren op het boerenerf*, 2023, https://cagnet.be/page/ongewenste-dieren

Demasure B., *Bosbouw in Vlaanderen*, 2023, https://cagnet.be/page/bosbouw

Woestenborghs B., 'Boeren aan het werk. De collectie landbouwwerktuigen van de stad Tienen doorgelicht', in: *De Reensteen,* november 2023, https://dereensteen.be/Boeren-aan-het-werk

9 CAG in de pers

9.1 Geschreven pers

‘Verering van 'Toontje met het varken' wordt erfgoed: “Ideaal moment voor een cursus”, in: Het nieuwsblad, regionaal Leuven-Hageland-Haspengouw, 5 januari 2023, p. 4.

‘Opnieuw volksfeest rond 'heilige met het varkentje'’, in: Het nieuwsblad, regionaal Brussel-Noordrand, 11 januari 2023, p. 3.

‘Na drie jaar corona weer traditionele viering 'varkensheilige' Sint-Antonius', in: Het nieuwsblad, regionaal Brussel-Noordrand, 16 januari 2023, p. 2.

‘Sint-Antoniusvieringen erkend als cultureel erfgoed’, in: Het Belang van Limburg, 17 januari 2023, p. 22.

‘Sint-Antoniusviering voortaan erkend als immaterieel erfgoed’, in: Het nieuwsblad, regionaal Leuven-Hageland-Haspengouw, 18 januari 2023, p. 1.

‘Sint-Antoniusfeesten zijn voortaan immaterieel erfgoed: “Bijzonder trots”’, in: Het nieuwsblad, regionaal Denderleeuw, 18 januari 2023, p. 3.

‘Sint-Antoniusommegang trekt opnieuw door Rollegem’, in: Het nieuwsblad, regionaal Kortrijk-Waregem-Menen, 18 januari, p. 4.

‘Sint-Antoniuskermis is immaterieel erfgoed’, in: Het Laatste Nieuws, regionaal Aalst-Oudenaarde, 19 januari 2023, p.25.
‘Expo over geschiedenis van koffie’, in: Het Laatste Nieuws, regionaal Leuven-Hageland, 3 februari 2023, p. 23.

‘Koffiestories: een boon voor koffie-erfgoed Tentoonstelling’, in: De Zondag, regio Oost-Brabant, 5 februari 2023, p. 12.

‘”Voeding zal nóg duurder worden”’, in: Knack Magazine, 8 februari 2023, p. 22.

‘Als we onze mest nu eens uit de wc zouden halen?’, in: De Standaard, 8 februari 2023, p. 14.

‘Huis van Alijn zoekt foto's van moestuinen’, in: Het Laatste Nieuws, regionaal Gent, 17 februari 2023, p. 24.

‘Zadenbeurs in Groentemuseum ’t Grom - “Moestuinen zijn onze toekomst”’, in: De Zondag, regio Mechelen, 19 februari, p. 16.

‘Bijen in de kijker op Erfgoeddag’, in: Het Laatste Nieuws, regionaal Roeselare, 11 april 2023, p. 19.

‘Expo geeft tips voor eigen moestuintje’, in: Het Belang van Limburg, 17 april 2023, p. 18.

‘Gemeente zet bijen centraal op Erfgoeddag’, in: Het Nieuwsblad, regionaal Kortrijk–Waregem–Menen, 21 april 2023, p. 6.

‘Erfgoeddag - Beestig in de Botermolen’, in: De Zondag, regionaal Mechelen, 23 april 2023, p. 14.

‘Spiegeltje, spiegeltje aan de wand, wie heeft de mooiste moestuin van het land?’, in: *Erfgoedkrant Haspengouw*, april 2023, jaargang 10 nr.1, p. 5.

‘Goethalsmolen krijgt eigen ontmoetingsruimte - Ideale oplossing voor tekort aan zalen’, in: Het Laatste Nieuws, regionaal Roeselare, 17 mei 2024, p. 24.

‘Vlaanderen wil 'monumentale' frietkoten beschermen: “Die op de Brugse Markt zijn zeker kandidaten”’, in: Het Nieuwsblad, regionaal Brugge-Oostkust, 30 mei 2023, p. 3.

‘Vlaanderen wil authentieke frietkoten beschermen’, in: Het Laatste Nieuws, regionaal Antwerpen, 30 mei 2023, p. 11.

‘Buitententoonstelling in provinciaal bezoekerscentrum - MOES-tuin in Palingbeek’, in: De Krant van West-Vlaanderen, 7 juli 2023, p. 16.

‘Ambachtendag in Izenbergs openluchtmuseum - Oude ambachten komen tot leven’, in: De Krant van West-Vlaanderen, 11 augustus 2023, p. 67.

‘Expo in Tivoli toont geschiedenis van Vlaamse moestuin Project in samenwerking met Zorgbedrijf Rivierenland helpt ook mensen met dementie’, in: Gazet van Antwerpen, regionaal Mechelen-Waas, 21 augustus 2023, p. 14.

‘Expo reconstrueert boeiende geschiedenis van de moestuin’, in: Het Nieuwsblad, regionaal Antwerpen-Mechelen-Lier, 21 augustus 2023, p. 2.

‘Buitenexpo 'MOES-tuin leeft' in Tivoli’, in: Het Laatste Nieuws, regionaal Mechelen-Lier, 22 augustus 2023, p. 20.

‘Tentoonstelling houdt halt in Mechelen - Buitenexpo ‘MOES-tuin leeft’’, in: De Zondag, regio Mechelen, 27 augustus 2023, p. 16.

‘Erfgoedbabbel ‘Oogstverhalen’, zondag 24 september, 14u’, in: *Ledenblad Tuinhier Haspengouw*, p. 14.

‘Springlevende tradities: De volkstuin is een minisamenleving’, in: *OKRA-Magazine*, september 2023, p. 36-38.

‘Centrum voor Agrarische Geschiedenis krijgt meer subsidies’, in: Het Laatste Nieuws, regionaal Roeselare, 4 oktober 2023, p. 23.

‘Vlaams kusterfgoed als geen ander... de garnaalkroket - In de loopgraven was het zelfs dagelijkse kost’, in: Het Laatste Nieuws, regionaal West- en Middenkust, 14 oktober 2023, p. 33.

‘De Valck-De Roos in Wolvertem - Grondwitloof: de Belgische witte trots’, in: Landbouwleven, 26 oktober 2023, p. 13.

‘Iconisch programma 'Voor boer en tuinder' opnieuw te bekijken op VRT MAX’, in: Het Laatste Nieuws, regionaal Antwerpen, 25 november 2023, p. 39.

‘Project ‘Boeren op de Buis’ - Iconisch programma ‘Voor Boer en Tuinder’ opnieuw te zien op het kleine scherm’, in: Landbouwleven, 30 november 2023, p. 15.

‘Lommels 'witteren' wordt immaterieel cultureel erfgoed’, in: Het Belang van Limburg, regonaal Genk, 6 december 2023, p. 8.

‘Lommels 'Witteren' erkend als immaterieel erfgoed door Unesco - Een motivatie om verder te doen en anderen te inspireren’, in: Het Laatste Nieuws, regionaal Limburg, 7 december 2023, p. 23.

‘Dronken ze vroeger koffie bij een warme maaltijd?’, in: *De Standaard*, 8 december 2023, p. 7.

9.2 Digitale pers

‘Verering van ‘Toontje met het varken’ wordt mogelijk erfgoed, en dus organiseert Danny er alvast cursus over: “Een ideaal moment”’, op www.hetnieuwsblad.be, 5 januari 2023.
< https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20230104_95669315>

‘Houtem viert zondag Sint-Antoniusfeest: “Weer volop feesten volgens de oude traditie”’, op www.hln.be/vilvoorde, 9 januari 2023.
<https://www.hln.be/vilvoorde/houtem-viert-zondag-sint-antoniusfeest-weer-volop-feesten-volgens-de-oude-traditie~af855c52/>

‘Opnieuw volksfeest rond ‘heilige met het varkentje’’, op: hetnieuwsblad.be,10 januari 2023.
< https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20230110_94463244>

‘Eindelijk weer Sint-Antoniusviering aan kerk Millegem, met voor het eerst varkenskop in gebak’, op: www.gva.be, 13 januari 2023.
< https://www.gva.be/cnt/DMF20230112_95086261>

‘Eindelijk weer Sint-Antoniusviering aan kerk Millegem, met voor het eerst varkenskop in gebak’, op: www.hetnieuwsblad.be, 13 januari 2023.
< https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20230112_95086261>

‘Na drie jaar coronapauze mag ‘varkensheilige’ Sint-Antonius weer worden gevierd met traditionele verkoop’, op: www.hetnieuwsblad.be, 15 januari 2023.
< https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20230115_95783355>

‘Sint-Antoniusvieringen erkend als cultureel erfgoed’, op: www.hetnieuwsblad.be, 17 januari 2023.
< https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20230116_96226161>

‘Sint-Antoniusvieringen erkend als cultureel erfgoed’, op: hbvl.be, 17 januari 2023.
< https://www.hbvl.be/cnt/DMF20230116_96226161>

‘Sint-Antoniuskermis keert zondag na twee jaar terug met officiële erkenning tot immaterieel erfgoed’ op: www.hln.be/denderleeuw/, 17 januari 2023.
< https://www.hln.be/denderleeuw/sint-antoniuskermis-keert-zondag-na-twee-jaar-terug-met-officiele-erkenning-tot-immaterieel-erfgoed~a6b066b8/>

‘Opnieuw Sint-Antoniusommegang en dat is voortaan Immaterieel Cultureel Erfgoed’, op: www.hetnieuwsblad.be, 17 januari 2023.
< https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20230117_93592699>

‘Sint-Antoniusfeesten erkend als immaterieel erfgoed: “Hier zijn we bijzonder trots op”’, op: www.hetnieuwsblad.be, 17 januari 2023.
< https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20230117_95115894>

‘Sint-Antoniusviering voortaan erkend als immaterieel erfgoed: “Dit brengt de mensen samen, over de generaties heen”’, op: www.hetnieuwsblad.be, 17 januari 2023.
< https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20230117_95533366>

‘Tienen voegt suiker toe aan koffietentoonstelling’, op: www.hetnieuwsblad.be, 1 februari 2023.
< https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20230201_93049964>

‘“Een boon voor koffie” vertelt je de hele geschiedenis van een bakje troost’, op: www.hln.be, 2 februari 2023.
< https://www.hln.be/tienen/een-boon-voor-koffie-vertelt-je-de-hele-geschiedenis-van-een-bakje-troost~afa14638/>

‘Van een unieke plantenbeurs tot het vieren van Chinees nieuwjaar: dit zijn onze 5 weekendtips in Leuven en het Hageland’, op: www.hln.be, 3 februari 2023.
< https://www.hln.be/leuven/van-een-unieke-plantenbeurs-tot-het-vieren-van-chinees-nieuwjaar-dit-zijn-onze-5-weekendtips-in-leuven-en-het-hageland~a79bc9a8/>

‘Crisis bij de boeren: ‘Voeding zal nóg duurder worden’’, op: www.knack.be, 7 februari 2023.
< https://www.knack.be/nieuws/belgie/voedsel-zal-nog-duurder-worden/>

‘Huis van Alijn op zoek naar foto’s van moestuinen: “Zo alledaags dat ze onderbelicht blijven in archieven”’, op: www.hln.be, 16 februari 2023.
< https://www.hln.be/gent/huis-van-alijn-op-zoek-naar-fotos-van-moestuinen-zo-alledaags-dat-ze-onderbelicht-blijven-in-archieven~a9aa40b1/>

‘Vlaams Parlement erkent Holodomor in Oekraïne als genocide’, op: www.vilt.be, 17 februari 2032.
<https://vilt.be/nl/nieuws/vlaams-parlement-erkent-holodomor-in-oekraine-als-genocide>

‘Minder stikstof, minder steak: cd&v waarschuwt voor voedseltekorten, maar is dat terecht?’, op: www.demorgen.be, 21 februari 2023.
<https://www.demorgen.be/nieuws/minder-stikstof-minder-steak-cd-v-waarschuwt-voor-voedseltekorten-maar-is-dat-terecht~bfcf6906/>

‘5x weekendtips in Leuven en het Hageland: van COOL Festival in Leuven tot snuisteren in rekwisieten in Werchter’, op: www.hln.be, 24 februari 2023.
< https://www.hln.be/leuven/5x-weekendtips-in-leuven-en-het-hageland-van-cool-festival-in-leuven-tot-snuisteren-in-rekwisieten-in-werchter~a1647466/>

‘Gezocht: moestuinfoto’s’, in: *Archiefbrief Provincie West-Vlaanderen*, maart 2023.
<https://action.spike.email/101902/Newsletter/xscejxx6c5bvyahkq3dl6fl2aeyiam3mgaw5ay3fhtmbgcvfqckor24wrewl3aozlwsoazqd7gwim?culture=nl-NL>

‘Lessen uit de 19de eeuw: “De overheid moet landbouwkeuzes maken”’, op: www.vilt.be, 9 maart 2023.
<https://vilt.be/nl/nieuws/lessen-uit-de-19de-eeuw-de-overheid-moet-landbouwkeuzes-maken>
‘Erfgoeddag in Leuven wordt ‘Beestig'', op: www.hln.be, 24 maart 2023.
< https://www.hln.be/leuven/erfgoeddag-in-leuven-wordt-beestig~a7c6611a/>

‘De Belgische biercultuur: identiteit van het vat’, op: stories.kuleuven.be, 29 maart 2023.
< https://stories.kuleuven.be/nl/verhalen/de-belgische-biercultuur-identiteit-van-het-vat>

‘Bijen boven op Erfgoeddag in Wingene’, op: www.hln.be, 8 april 2023.
<https://www.hln.be/wingene/bijen-boven-op-erfgoeddag-in-wingene~aa47b77e/>

‘Expo “MOES-tuin leeft” zet erfgoed moestuinen in de kijker en opent aan de Stroopfabriek in Borgloon’, op: www.vrt.be/vrtnws, 15 april 2023.
<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/04/15/expo-_moest-tuin-leeft-zet-erfgoed-moestuinen-in-de-kijker-en-op/>

‘Een eigen moestuin? Hier vind je inspiratie’, op: www.nieuwsblad.be, 16 april 2023.
< https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20230416_96102756>

‘Gemeente zet bijen centraal op Erfgoeddag’, op: www.hetnieuwsblad.be, 19 april 2023.
< https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20230419_94936747>

‘Onze 10 tips voor een beestige Erfgoeddag op zondag 23 april’, op: www.destandaard.be, 21 april 2023.
< https://www.standaard.be/cnt/DMF20230421_95254677>

‘Zeg niet zomaar patat tegen "de redder des vaderlands"’, op: www.vilt.be, 26 april 2023.
<https://vilt.be/nl/nieuws/aardappel>

‘“Landbouw krijgt verdiende plaats in Canon van Vlaanderen”’, op: www.vilt.be, 11 mei 2023.
<https://vilt.be/nl/nieuws/landbouw-krijgt-verdiende-plaats-in-canon-van-vlaanderen>

‘Goethalsmolen krijgt met De Remise een eigen ontmoetings- en exporuimte: “Een ideale oplossing voor het zalentekort in Dentergem”’, op: www.hln.be, 16 mei 2023.
< https://www.hln.be/dentergem/goethalsmolen-krijgt-met-de-remise-een-eigen-ontmoetingsruimte-een-ideale-oplossing-voor-het-tekort-aan-zalen-in-dentergem~adf5cf538/>

‘Nieuwe zaal De Remise aan Goethalsmolen in Wakken opent in september: “Geschiedenis levend houden”’, op: www.kw.be, 17 mei 2023.
<https://kw.be/nieuws/samenleving/nieuwe-zaal-de-remise-aan-goethalsmolen-in-wakken-opent-in-september-geschiedenis-levend-houden/>

‘Kan Canadese lokroep nog meer Vlaamse landbouwers verleiden?’, op: www.vilt.be, 17 mei 2023.
<https://vilt.be/nl/nieuws/kan-canadese-lokroep-andermaal-vlaamse-landbouwers-verleiden-tot-emigratie>

‘Project ‘MOES-tuin’ spit erfgoed naar boven’, op: www.kerknet.be, 23 mei 2023.
<https://www.kerknet.be/kerknet-redactie/artikel/project-%E2%80%98moes-tuin%E2%80%99-spit-erfgoed-naar-boven>

‘Vlaanderen wil frietkoten beschermen: frietkoten op de markt in Brugge maken zeker kans’, op: www.vrt.be/vrtnws, 28 mei 2023.
<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/05/28/vlaanderen-wil-frietkoten-beschermen-brugge-alvast-kandidaat/>

‘Minister Diependaele roept hulp in van lokale besturen in zoektocht naar historische frietkoten’, op: www.kw.be, 28 mei 2023.
< https://kw.be/nieuws/cultuur/minister-diependaele-roept-hulp-in-van-lokale-besturen-in-zoektocht-naar-historische-frietkoten/>

‘Vlaanderen wil ‘monumentale’ frietkoten beschermen: “Die op de Brugse Markt zijn zeker kandidaten”’, op: www.nieuwsblad.be, 29 mei 2023.
<https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20230528_94737386>

‘Gloednieuwe website van het project MOES-tuin', in: *Nieuwsbrief Erfgoed Haspengouw*, juni 2023.
< https://mailchi.mp/698a1254893c/erfgoednieuws-oktober-15367888?e=ed6e4a26c2>

‘Boeren op de buis’, in: *Nieuwsbrief ILVO*, juni 2023.
< https://cdn.flxml.eu/r-d3eb1745c6ff019bbc29d71b1dc2cb93cc0b8acaa7f7ee79>

‘Minimoestuin in een notendop: de vijf geboden van een doorgewinterde moestuinier’, op: www.weekend.knack.be, 2 juni 2023.
<https://weekend.knack.be/lifestyle/culinair/minimoestuin-in-een-notendop-de-vijf-geboden-van-een-doorgewinterde-moestuinier/>

‘Buitententoonstelling MOES-tuin opent de deuren in provinciaal bezoekerscentrum Palingbeek’, op: www.kw.be, 14 juni 2023
<https://kw.be/nieuws/samenleving/buitententoonstelling-moes-tuin-opent-de-deuren-in-provinciaal-bezoekerscentrum-palingbeek/>

‘VRT geeft landbouwsector unieke blik op landbouwpraktijken van de vorige eeuw’, op: www.vrt.be, 30 juni 2023.
<https://www.vrt.be/nl/over-de-vrt/nieuws/2023/06/29/vrt-geeft-landbouwsector-unieke-blik-op-landbouwpraktijken-van/>

‘Bekender dan Jean-Marie Pfaff en geliefd bij royalty: de Beverse Blauwe, het konijn dat Beveren internationaal op de kaart zette’, op: www.hln.be, 1 juli 2023.
< https://www.hln.be/beveren/bekender-dan-jean-marie-pfaff-en-geliefd-bij-royalty-de-beverse-blauwe-het-konijn-dat-beveren-internationaal-op-de-kaart-zette~ad312172/>

‘Ambachtendag in Izenbergs openluchtmuseum - Oude ambachten komen tot leven’, op: www.kw.be, 11 augustus 2023.
< https://kw.be/nieuws/cultuur/evenement/ambachtendag-in-izenbergs-openluchtmuseum/>

‘Expo ‘Moes-tuin leeft’ in Tivolipark toont geschiedenis van de Vlaamse moestuin en helpt mensen met dementie’, op: www.nieuwsblad.be, 19 augustus 2023.
< https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20230819_95386535>

‘Buitenexpo ‘MOES-tuin leeft’ in Tivoli: “Tuinieren helpt mensen met dementie”’, op: www.hln.be, 19 augustus 2023.
<https://www.hln.be/mechelen/buitenexpo-moes-tuin-leeft-in-tivoli-tuinieren-helpt-mensen-met-dementie~a64b5d61/>

‘Expo ‘Moes-tuin leeft’ in Tivolipark toont geschiedenis van de Vlaamse moestuin en helpt mensen met dementie’, op: www.gva.be, 19 augustus 2023.
<https://www.gva.be/cnt/dmf20230819_95386535>

‘Project ‘’MOES-tuin leeft’ strijkt twee maanden neer in Tivolipark’, op: www.antwerpspersbureau.be, 19 augustus 2023.
<https://antwerpspersbureau.be/project-moes-tuin-leeft-strijkt-twee-maanden-neer-in-tivolipark/>

‘Buitenexpo ‘MOES-tuin leeft’ plant zich in Mechelen’, op: www.groenmechelen.be, 20 augustus 2023.

<https://www.groenmechelen.be/buitenexpo_moes_tuin_leeft_plant_zich_in_mechelen>

'BUITENEXPO 'MOES-TUIN LEEFT' PLANT ZICH IN MECHELEN', op: www.uitin.mechelen.be, 20 augustus 2023.
<https://uitin.mechelen.be/buitenexpo-moes-tuin-leeft-plant-zich-in-mechelen>

''Moes-tuin' in de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, in: *Nieuwsbrief Zadenbib*, najaar 2023.
<https://cslcb.cmail20.com/t/j-e-snjuky-ddkdwtdty-r/>

'Spaghetti bolognaise favoriete gerecht in app "Dagelijkse kost": hoe de Vlaamse variant op een Italiaanse klassieker onze contreien veroverde', op: www.vrt.be/vrtnws, 27 september 2023.
<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/09/27/spaghetti-bolognaise-favoriete-gerecht-in-app-dagelijkse-kost-h/>

'Centrum voor Agrarische Geschiedenis in Zwevezele krijgt meer Vlaamse subsidies', op: www.hln.be, 2 oktober 2023.
< https://www.hln.be/wingene/centrum-voor-agrarische-geschiedenis-in-zwevezele-krijgt-meer-vlaamse-subsidies~a4733f8f/>

'Grondwitloofseizoen officieel afgetrapt in Wolvertem en Kampenhout, op: www.landbouwleven.be, 9 oktober 2023.
< https://www.landbouwleven.be/17773/article/2023-10-09/grondwitloofseizoen-officieel-afgetrapt-wolvertem-en-kampenhout>

'De Valck-De Roos in Wolvertem kiest voor de Belgische witte trots, grondwitloof', op: www.landbouwleven.be, 27 oktober 2023.
< https://www.landbouwleven.be/17939/article/2023-10-27/de-valck-de-roos-wolvertem-kiest-voor-de-belgische-witte-trots-grondwitloof>

'Moestuinmysteries', in: *Nieuwsbrief Erfgoed Haspengouw*, oktober 2023.
<https://mailchi.mp/d776abdd3e00/erfgoednieuws-oktober-15377392?e=4c83440754>

'Iconisch tv-programma 'Voor Boer en Tuinder' opnieuw te zien op het kleine scherm', op: www.vrt.be, 23 november 2023.
<https://www.vrt.be/nl/over-de-vrt/nieuws/2023/11/23/iconisch-televisieprogramma-voorboer-en-tuinder-opnieuw-te-zien/>

'Iconisch televisieprogramma 'Voor Boer en Tuinder' opnieuw te zien op het kleine scherm', op: www.landbouwleven.be, 23 november 2023.
< https://www.landbouwleven.be/18143/article/2023-11-23/iconisch-televisieprogramma-voor-boer-en-tuinder-opnieuw-te-zien-op-het-kleine>

'Het langstlopende VRT-programma ooit waarin één naakte boerin voor onvrede zorgde. Tot twee keer toe', op: www.nieuwsblad.be, 23 november 2023.
< https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20220818_95722146>

‘‘Voor boer en tuinder’ was iconische televisie, nu is langstlopende VRT-programma ooit opnieuw te bekijken’, op: www.nieuwsblad.be, 24 november 2032.
< https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20231123_97483946>

‘Opvallend: beste uit iconische programma 'Voor boer en tuinder' voortaan te bekijken op VRT MAX’, op: www.hln.be, 24 november 2023.
< https://www.hln.be/tv/opvallend-beste-uit-iconische-programma-voor-boer-en-tuinder-voortaan-te-bekijken-op-vrt-max~ab7e998f/>

‘Iconisch tv-programma ‘Voor Boer en Tuinder’ gedigitaliseerd en te herbekijken op VRT MAX’, op: www.vilt.be, 24 november 2023.
<https://vilt.be/nl/nieuws/iconisch-tv-programma-voor-boer-en-tuinder-gedigitaliseerd-en-te-herbekijken-op-vrt-max>

‘Unesco plaatst Lommelse ‘witteren’ op lijst immaterieel cultureel erfgoed: “Erkenning van wereldniveau”’, op: www.nieuwsblad.be, 5 december 2023.
< https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20231205_93961995>

‘Unesco plaatst Lommelse ‘witteren’ op lijst immaterieel cultureel erfgoed: “Erkenning van wereldniveau”’, op: www.hbvl.be, 5 december 2023.
< https://www.hbvl.be/cnt/DMF20231205_93961995>

‘Lommels ‘Witteren’ erkend als immaterieel erfgoed door Unesco: “Een motivatie om verder te doen en anderen te inspireren”’, op: www.hln.be, 6 december 2023.
< https://www.hln.be/lommel/lommels-witteren-erkend-als-immaterieel-erfgoed-door-unesco-een-motivatie-om-verder-te-doen-en-anderen-te-inspireren~af3d9219/>

‘Witteren erkend als immaterieel erfgoed door Unesco’, in: *Nieuwsbrief Natuurpunt*, december 2023.
<https://1natuurpunt.cmail20.com/t/r-e-tijkutkl-iivgirhy-o/>

9.3 Audiovisuele pers

‘Het Verhaal van Vlaanderen Special - Afl. 7: De aardappel.’, Yves Segers, 6 maart 2023.
<https://www.universiteitvanvlaanderen.be/podcast/hebben-we-ons-leven-te-danken-aan-de-aardappel>

‘Historicus Yves Segers: "Bij de Egyptenaren had de bij een goddelijke status"’, De wereld van Sofie, Radio 1, 20 april 2023.
<https://radio1.be/luister/select/de-wereld-van-sofie/historicus-yves-segers-bij-de-egyptenaren-had-de-bij-een-goddelijke-status>

‘Het belang van de Smaakhaven voor het Vlaams culinair erfgoed’, Business AM, 21 juli 2023.

‘Hoe komt het dat pastagerechten zo populair zijn?’, De wereld vandaag, Radio 1, 27 september. <https://radio1.be/luister/select/de-wereld-vandaag/hoe-komt-het-dat-pastagerechten-zo-populair-zijn>

‘Snelle geschiedenis van de fishstick’, VRT-podcast Snelle geschiedenis, 7 november 2023. <https://www.vrt.be/vrtmax/podcasts/radio1/e/een-snelle-geschiedenis-van----/2/fishstick/>

‘Wie heeft de frieten uitgevonden? Het ultieme antwoord!’, De Wereld van Sofie, Radio 1, 8 november. <https://radio1.be/luister/select/de-wereld-van-sofie/wie-heeft-de-frieten-uitgevonden-het-ultieme-antwoord>

Legendarisch tv-programma "Voor boer en tuinder" opnieuw aangeboden op VRT MAX, op: www.vrt.be/vrtnws, 23 november 2023. <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/kijk/2023/11/23/voor-boer-en-tuinder-op-vrt-max-arvato-61940562/>

‘Landbouwmagazine nu digitaal beschikbaar’, item in VRT journaal 19u, 23 november.

‘Snelle geschiedenis van de kauwgom’, VRT-podcast Snelle geschiedenis, 5 december 2023. <https://www.vrt.be/vrtmax/podcasts/radio1/e/een-snelle-geschiedenis-van----/2/kauwgom/>

10 CAG in cijfers

	2022	2023
Aantal personeelsleden	*13*	15
Aantal elektronische nieuwsbrieven	*14 (11 + 3)*	15 (11+4)
Aantal ontvangers e-nieuwsbrief	*3.184 (NL) + 635 (EN)*	3.513 (NL) + 790 (EN)
Aantal zelf georganiseerde vormingsactiviteiten of publieksactiviteiten (ook i.s.m. andere partners)	*16*	26
Aantal deelnemers op publieks- en vormingsactiviteiten	*63.500*	17.400.
Aantal publicaties	*17*	21
Aantal lezingen	*28*	40
Aantal artikels in de geschreven pers of op radio/TV	*39 geschreven pers*	37 geschreven pers en 9 radio/TV
Aantal artikels elektronische pers	*64*	66
Aantal vragen om niet-project-gerelateerde informatie (elektronisch, schriftelijk, telefonisch)	*ca.225*	ca. 250
Aantal aanvragen beeldmateriaal HVL	*264*	300
Aantal volgers op Facebook	*1.856*	1.994
Aantal volgers op Instagram	*693*	800
Aantal volgers op Linkedin	*297*	476

Aantal bezoekers*

	Bezoekers (geheel)	**Bezoekers (uniek)**	**Pagina-weergaves**
www.cagnet.be 2022 **2023**	 45. 590 **106.987**	 30.729 **82.590**	 138.857 **249.229**
www.collectiebulskampveld.be 2022 **2023**	 4.007 **2.734**	 2.611 **1.942**	 10.838 **6.312**
www.moes-tuin.be (vanaf mei 2023) **2023**	 **8.077**	 **7.451**	 **9.356**
www.waterenland.be (vanaf juni 2023) **2023**	 **1.212**	 **741**	 **2.778**
www.koffiestories.be 2022 **2023**	 4.940 **2.487**	 3.539 **1.921**	 11.396 **5.296**

*rekening houdend met voetnoot 1 op pagina 28

LIJST VAN AFKORTINGEN

AAT	Art & Architecture Thesaurus
ASG	Academie Streekgebonden Gastronomie
ASHRAE	American Society of Heating, Refrigerating and Air Conditioning Engineers
CAG	Centrum Agrarische Geschiedenis
CEMPER	Centrum voor Muziek- en Podiumerfgoed
CJM	Cultuur, Jeugd en Media
CORN	Comparative Rural History of the North Sea Area
DIP	Digitaal Interventie Plan
DVV	Dienstverlenende Vereniging
D4O	Domein 4-overleg
ERHFA	European Rural History Film Association
ETWIE	Expertisecentrum voor Technisch Wetenschappelijk en Industrieel Erfgoed
EURHO	European Rural History Organisation
FIAT/IFTA	International Federation of Television Archives
IAAM/AIMA	International Association of Agricultural Museums
ICAG	Interfacultair Centrum Agrarische Geschiedenis
ICE	Immaterieel Cultureel Erfgoed
ICH	Intangible Cultural Heritage
ILVO	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
IOED	Intergemeentelijke onroerend erfgoeddienst
KADOC	Documentatie- en onderzoekscentrum voor Religie, Cultuur en Samenleving
KIEN	Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
MERL	Museum of English Rural Life
MOT	Museum voor de Oudere Technieken
SDG	Sustainable Development Goals
‘t Grom	Groentemuseum Sint-Katelijne-Waver
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
VILT	Vlaams Infocentrum Land- en Tuinbouw
VLAM	Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
WIE	Werkplaats immaterieel erfgoed
WVV	Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen

MISSIE

Het Centrum Agrarische Geschiedenis (CAG) wil, samen met andere geïnteresseerden, de geschiedenis en het erfgoed van landbouw, voeding en landelijk leven in Vlaanderen en Brussel sinds 1750 bestuderen, bewaren, borgen en ontsluiten. Dit materieel en immaterieel erfgoed wordt belicht in zijn nationale en internationale context en met bijzondere aandacht voor de interactie met actualiteit en toekomst.

De werking van CAG is opgebouwd rond drie pijlers.

Erfgoedonderzoek: CAG is een kenniscentrum voor agrarisch erfgoed.

Knooppunt: CAG is een onafhankelijk knooppunt voor erfgoedinitiatieven. Het biedt ondersteuning, geeft advies en werkt samen 'op maat' van partners en erfgoedgemeenschappen.

Publiekswerking: CAG biedt informatie, educatie en vorming voor een ruim en divers publiek.

CAG is door de Vlaamse regering erkend als landelijke dienstverlenende organisatie voor het erfgoed van landbouw, voeding en landelijk leven in Vlaanderen en Brussel.

CAG kan rekenen op de steun van:

CAG
Centrum Agrarische Geschiedenis

Centrum Agrarische Geschiedenis (CAG) vzw
Atrechtcollege
Naamsestraat 63, bus 5308
3000 Leuven (België)

www.cagnet.be
contact@cagnet.be
Tel. +32 (0)16 32 35 25

BOERENBOND
trouw aan land- en tuinbouw
cera
Vlaanderen
verbeelding werkt
KU LEUVEN